Nummer 33 Donderdag 14 Augustus 1930 30ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

MEDEDEELING.

Het Informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, is gesloten van 1 tot 25 Augustus a.s.

Het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West"

VERSLAG OVER HET JAAR 1929

(in verband met den economischen toestand van Ned. Oost- en West-Indië)

door

H. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT.

Vervolg.*)

Hoogstwaarschijnlijk zal deze aanleg niet in uitvoering komen, gestuit als men is op verschillende bezwaren als gevolg van de bijzondere gesteldheid van het terrein. Thans wordt nagegaan langs welk tracé dan wel een behoorlijke verbinding met dit belangrijk deel van het Gajoeland tot stand te brengen is. De toekomstige weg denkt men zich van Kwala Simpang in Tamiang (gelegen aan den spoorweg en door behoorlijke wegen verbonden met Deli en Oost-Atjeh) over Kaloee, Pendeng Oreng en zoo over de hellingen van den Boergadja naar de hoogvlakte. Een ander tracé gaat door de Alaslanden en het Batakgebied naar Kabandjahé. De overige gewesten van Sumatra hebben over 1929, evenals Java, hoewel in mindere mate, geleden onder de prijsdaling van nagenoeg alle cultuurproducten. Desniettegenstaande dient opgemerkt te worden, dat de productie zoowel op Java en Madoera als op de Buitengewesten van ondernemingsthee, -rubber en -koffie in de laatste jaren vrij geregeld stijgt als gevolg van de aanplantingen in vroegere jaren. Zoo is b.v. de taxatie voor de rubberopbrengst in de Buitengewesten in 1929 87.281 tonnen (van 1000 K.G.) en die voor Java 63.404 tonnen.

Naar 't gevestigde oordeel van nu wijlen den heer Marinus zou er zeker 'n tijd komen, dat Sumatra wat de productie van thee betreft, Java overvleugelt. Hij grondde zijn oordeel op de bijzondere geschiktheid van den bodem van dit eiland voor theecultuur en de uitgestrekte complexen bergland daarvoor in de verschillende gewesten beschikbaar. In het slotartikel: „De thee op Java" (zie De Nieuwe Rott. Ct. van 13 Juni '30, Avondblad A) zegt Dr. Van Blankenstein dat de theeproductie van Java bezig is haar groot overwicht op die van Sumatra te verliezen. „Dit eiland begint reeds geducht mee te spreken en binnen weinige jaren zal het een groot producent van de goede kwaliteiten worden. Zeer rationeel wordt het bedrijf daar opgezet, met aanplantingen van ontzaglijken omvang. In Zuid-Sumatra en ter Oostkust heb ik groote uitgestrektheden van al of niet reeds produceerende theetuinen bezocht. In Korintji tegen de hellingen van het Indrapoera-massief, was de H.V.A. in 1928 juist begonnen met de ontginning van 10000 H.A. theeland op een hoogte van 1400 meter. In Noord-Sumatra was juist een concessie-aanvraag voor theetuinen in behandeling, die niet minder dan 15000 H.A. afgelegen bergland omvatte. Dergelijke ontzaglijk groot opgezette ondernemingen op uitgezochten grond met het beste plantmateriaal, moeten op den duur in staat zijn zeer aanzienlijke hoeveelheden van het product op de wereldmarkt te werpen. Hoe zal de positie der Javaansche fabrieken worden tegenover zoo grootscheepsche productiemogelijkheden? En hoe zal het in geval van moeilijkheden met den Inlandschen planter gaan?

Opmerkelijk is de sterke stijging van den invoer van machines enz. in het gewest Palembang. Werd in dit gewest in 1928 ingevoerd voor f 5.076.000 aan machines, toestellen, instrumenten, enz., in 1929 was het cijfer f 10.756.000, nagenoeg het dubbele! (Zie Econ. en Sociale Kroniek v. Nederland enz. 4e kw. 1929).

Vestigen wij nog ten slotte onze aandacht op het artikel tin, dat Sumatra (Banka, Billiton en Singkep) in groote hoeveelheden oplevert, dan is te vermelden, dat volgens het laatste telegram van Aneta van 17 Juni '30, de tinprijs met genoegzame zekerheid op f 200 per quintaal (100 K.G.) kan worden gesteld of ruim f 124 per pikol (van 62 K.G.)

In het laatste tijdvak van 10 jaar is de tinprijs nimmer beneden de f 140 per pikol geweest. Zij werd aanvankelijk, in Aug. 1929, op dien prijs geraamd, omdat het niet waarschijnlijk werd geacht dat de prijs nog lager zou dalen, wat evenwel thans wel het geval is. Zooals bekend zijn bij de Indische begrooting voor 1930 verschillende uitgaven tot een bedrag van f 3.267.000 afhankelijk gesteld van een eventueele extra opbrengst van het tin. Waar in de begrooting van 1930 voor de dekking van den gewonen dienst een bate uit het tin aangenomen werd, gebaseerd op een verkoopprijs van f 140 per pikol, zou indien een tinopbrengst van pl.m. f 150 per pikol werd gehaald, deze meerdere opbrengst boven gemelde meerdere uitgaven tot een bedrag van f 3.267.000 hebben kunnen verantwoorden. Het ligt thans in de bedoeling het doen van nog andere gewone uitgaven der begrooting over 1930 op te schorten en afhankelijk te stellen van den toestand en de vermoedelijk te verwachten ontwikkeling van 's lands financiën, zooals die in medio 1930 zullen blijken.

Wij weten dat thans rigoureuze maatregelen zullen worden getroffen om de standplaatstoelagen van landsdienaren met een maand salaris boven de f 1000 in te trekken, voorts dat een herziening van de klasse-indeeling aan boord der mailschepen, alsmede een verlaging van de verlofstractementen in overweging zijn.

De gouvernementstinwinning op Banka over 1929 heeft in beduidende mate geleden onder de daling der tinprijzen en daarom de ten aanzien van de winst gestelde verwachtingen niet vervuld, alhoewel Banka met zijn kostprijs van omstreeks f 100 per quintaal (100 K.G.) tot de ondernemingen behoort, die een prijsdaling het best kunnen verdragen.

Minder is dit het geval met de tinwinning op Billiton, hoewel ook daar de kostprijs zoodanig is, dat er nog winst overblijft. Van sluiting van mijnen, waaromtrent men zich ongerust maakte is dan ook geen sprake. Van een aanstaande dividend-uitkeering viel nog niets te zeggen. Het dividend zal afhangen van de vooruitzichten en het kan wel gebeuren, dat

*) Men zie ook het K. W., nos. 31 en 32 van 31 Juli en 7 Aug. j.l.

HAARLEM

FOTOGRAFIE FORTGENS HAARLEM
GED. OUDEGRACHT 26
TELEF.

15151

UW ADRES
voor opnamen aan HUIS en in het ATELIER

5156

H. J. FEIJE

HAARLEM - TELEF. 11292

Speciaal ingericht voor Verhuizingen en Bergplaats voor inboedels - Stalhouderij
Begrafenisonderneming - Goederenvervoer

Eigen Motorbooten voor passagiers en vrachtdienst

5164

PROFANE EN RELIGIEUZE KUNST
5169
B. H. STEFFENS
ZIJLSTRAAT 65 - TEL. 14340 - HAARLEM
ETSEN EN GRAVURES

VAN BREEMEN'S BRANDSTOFFENHANDEL

NEEMT PROEF MET ONZE
EERSTE KWALITEITEN

BAKENESSERGRACHT 78 — Telef. 10070
SCHOUWTJESLAAN 23 — Telef. 10848

HAARLEM

5168

K. E. VAN HUIZEN
ZIJLSTRAAT 6 - HAARLEM
TELEFOON 10630 5167
Kruidenierswaren
Comestibles - Fijne Vleeschwaren
Het adres voor prima versch gebrande Pinda's

Fa. Hk. VAN NIEL Czn. - SCHILDERS
Schagchelstraat 30-32 - Telef. 11404 - Haarlem
Opgericht 1857
5155

Laat uw schilderwerk door onze firma uitvoeren en wij garandeeren U dan, dat U in alle opzichten tevreden zult zijn

J. SMIT & ZONEN
HAARLEM
Smedestraat 45 - Wagenweg 108
Telef. 10876 - Telef. 11633
Botermarkt 19
Telef. 12133
5160

ABR. MEIJER

GROOTE HOUTSTRAAT 16 - HAARLEM - TELEF. 10476

OUDSTE SPECIAAL ADRES VOOR
JAEGER ONDERGOEDEREN: Merk Jansen & Tilanus
„ Wilh. Benger Söhne
DAMES ONDERGOEDEREN „ Ribana
„ Miranda

KOUSEN EN SOKKEN

5162

Stoom-, Wasch- en Strijkinrichting
W. H. KLOES & ZONEN
Scheepmakersdijk No. 32
Telefoon 13592 — Haarlem
Speciale Afdeeling FIJNGOED
5165

LEIDEN

W. F. ENGELS
HEERENGRACHT 60 - LEIDEN - TELEFOON 223
LOOD- EN ZINKWERKEN
GAS- EN WATERLEIDING 5172
SANITAIRE INRICHTINGEN

VOOR LEIDEN EN OMSTREKEN
IS HET BROOD UIT DE BROODFABRIEK
„DE ZEEUW"
5175 HET MEEST GEVRAAGD
KORTE MARE 22 — TELEFOON 1411

H. C. VREEKEN - LEIDEN
RIJNSBURGERWEG 121 - TELEF. 2007
KOLONIALE WAREN — COMESTIBLES
FIJNE VLEESCHWAREN 5176
DELICATESSEN — WIJNEN — ZUIDVRUCHTEN

N.V. „MEUBELKUNST"
MODERNE WONINGINRICHTINGEN
„Indanthren" Meubel- en Gordijnstoffen
Meubelen naar ontwerp van A. Lucas, Meubelarchitect.
Eigen fabrikaat. — Werkplaats: Witte-Rozenstraat 27.
Toonkamers: 5173
WITTE-ROZENSTRAAT 36 - LEIDEN - TEL. 524

Er bestaat geen inniger kameraadschap dan tusschen de menschen, die gezamenlijk aan een groot werk arbeiden. Wie meebouwt aan een groot en goed werk, bouwt tevens zijn eigen karakter. (Maandblad „Succes").

UTRECHT

N.V. v.h. J. E. WEENINK - Utrecht
Leverancier Utr. Industrie- en Huishoudschool
Beveelt zich beleefd aan voor de leveranties van
KOLONIALE WAREN — COMESTIBLES
GEDISTILLEERD — WIJNEN — LIKEUREN
DONKERE GAARD 6-8 — TELEF. 10110
Laat 2 x per week aan huis hooren en bezorgen
5185

Firma R. DIKS en B. GROOTENBOER
Aannemers - Timmerlieden - Metselaars
Taxatie 5184
Nieuwbouw - Verbouw - Onderhoud
TELEF. 10633 EN 10084
BREEDSTRAAT 28-30 — UTRECHT

ELECTRISCHE BOEKBINDERIJ „OUDWIJK"
Fa. VAN WIJK & VAN DEN WIJNGAARD
OUDWIJKERDWARSSTRAAT 104-110 - UTRECHT
TELEFOON 12957 5187 POSTREKENING 114098
Speciaal adres voor Particulier Bindwerk

J. BREEDVELD

ZADELSTRAAT 21, UTRECHT
TELEFOON 10580 5182
Orthopaedisch en Luxe Schoenmaker
Schoenen voor alle voorkomende vorm- en standgebreken. — Platvoetschoenen, licht en sterk.
Rijlaarzen. — 1e klas Reparatie-Inrichting.

NIJMEGEN

Piano's, Vleugels, Autopiano's, Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen — Vraagt offerte
G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN 5179

TH. MARTENS & ZONEN
ZIEKERSTRAAT No. 65, NIJMEGEN — TELEF. 1535

Het aanbevolen adres voor „Oost en West"
ENCADREMENTEN — ETSEN — SCHILDERIJEN
Billijke Prijzen 5231 Kwaliteiten gegarandeerd

GRONINGEN

N.V. Bemiddelings-Kantoor
Directeur R. VOS Sr.
Z.Z. Vischmarkt 14a. — Tel. 624.
Woningbureau 5395
Assurantiekantoor
Adviezen
Informatiën
Vraagt gratis toezending Woningids

K. TIKTAK'S
AMSTERDAM — THEE — KOFFIE — GRONINGEN
OPGERICHT 1870
DANKT SUCCES AAN PRIMA KWALITEIT
5392

Nieuwe Ledenlijst van „Oost en West".

Voor Firma's die de nieuwe volledige LEDENLIJST der Vereeniging wenschen te ontvangen, wordt de ingenaaide lijst verkrijgbaar gesteld ad f 2.50 per ex., bij het Algemeen Secretariaat der Vereeniging, KORTE VOORHOUT 6, Den Haag.

het geleidelijk lager moet worden gesteld (Algemeene vergadering van aandeelhouders der Billiton Maatschappij op 10 Juni 1930). Naar aanleiding van het bericht betreffende tinrestrictie, verneemt „Het Vaderland" (27 Juni '30, Avondblad C) nader van de N. V. Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton, dat het wel is waar in haar bedoeling ligt haar productie voorloopig met 20 pct. te beperken, doch dat zij niet van plan is, om, evenals door producenten in Malakka wordt overwogen, haar geheele bedrijf gedurende twee maanden stop te zetten.

Begeven wij ons naar Borneo voor onze vluchtige verkenningen aldaar op economisch gebied, dan kunnen wij hier al dadelijk zeggen, dat ook dit eiland den invloed van de algemeene malaise in ruime mate heeft ondervonden.

De lage rubberprijzen hebben de jaren te voren zoo hoopvol ingezette ontwikkeling zoowel van de West- als de Zuidkust met hun uitgestrekte binnenlanden respect. in het Kapoeas- en Baritoe-stroomgebied vrijwel stop gezet en het is niet te zeggen voor hoelang.

Intusschen verdient het de aandacht, dat in het Bandjermasinsche (Zuid en Oosterafd. van Borneo) de bevolking met haar economischen zin, en op eigen belang bedacht, overstag is gegaan door zich meer intensief toe te leggen op den rijstaanplant, nu de rubberprijzen reeds een paar jaren lang voortdurend gedaald zijn.

Te Koeala-Kapoeas, zoo wordt aan de Locomotief uit Bandjermasin gemeld, hebben eenige Dajaks een vereeniging opgericht tot het gezamenlijk aanleggen van rijstvelden.

Ook hebben zij een coöperatieve vereeniging opgericht die zich ten doel stelt boschproducten van de bevolking op te koopen en aan groote handelaren buiten Borneo te verkoopen.

Verre van ongunstig luiden evenwel de berichten aangaande de Bataafsche Petroleum Maatschappij, die, zooals wij weten, hare werkzaamheden in Balikpapan, Koetei, Tarakan en Boenjoe (de beide eersten Sultanaat Koetei, de beide laatsten Sultanaat Boeloengan) heeft geconcentreerd.

Wij lezen in het jaarverslag der B. P. M. over 1929, dat de productie van ruwe petroleum in Ned.-Indië (doch wel hoofdzakelijk in de Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo) heeft bedragen 4.746.426 (v. j. 3.971.045) ton en dat overal werd voortgegaan met de opvoering der *efficiency*. Voor den afvoer der toegenomen ruwe olieproductie, werden in 1929 ruim 400 K.M. pijpleidingen aangelegd, waardoor het totale net thans komt op bijna 5000 K.M. (1/3 van den afstand van Nederland naar den Ind. Archipel! noot van verslaggever). Er is alle reden, zegt het Verslag, om te vertrouwen de vermeerderde productie bij voortgezette rationeele werkwijze lang te kunnen handhaven. Dank zij de toepassing van nieuwe uitvindingen werd de verwerkingscapaciteit der verschillende producten verbeterd. De uitbreiding van het bedrijf bracht met zich, dat ook in 1929 het personeel belangrijk in aantal is toegenomen. Op 31 Dec. 1929 waren in Ned.-Indië werkzaam 3147 (2645) Europeanen en 57.434 (47600) inlanders.

De winst bedroeg f 113.645.391 (f 95.265.190), welk cijfer een winstuitkeering toeliet van: f 113.364.000 (f 94.369.500) dividend 24 pct. evenals in het vorige jaar.

De balans per 31 Dec. 1929 vermeldt als activa: eigendommen en rechten, voorraad product en aandeelen in diverse maatschappijen f 1.041.994.652 (f 932.958.989), kantoorgebouw en meubilair f 5.506.079 (f 4.074.672); kas, kassiers, leening en deposito's f 200.452.813 (f 242.448.920); diverse debiteuren f 88.658.710 (f 86.724.045) en Ind. administratie f 96.189.702 (f 83.447.283) en als passiva: aandeelen kapitaal f 300 millioen; 4½ pct. obligatieleening f 134.500.000; voorschotten op geconsigneerde producten f 16.480.000 (f 11.505.444); crediteuren f 245.126.972 (f 201.791.364); afschrijvingsrekening 1907/29 en reserves f 623.049.503 (f 606.591.912); dividend f 113.364.000 (f 94.369.500) en onverdeeld winstsaldo f 281.391 (f 895.690).

De verlies- en winstrekening staat o.m. debet voor reserve voor te betalen cijns, belastingen in Nederlandsch-Indië en Nederland, enz. f 22.576.943 (f 24.497.988).

Niettegenstaande de onbetwistbaar voortschrijdende productie der B. P. M. in 1929, heeft zij enkele maanden geleden aanleiding gevonden tot een massa ontslag van haar employé's over te gaan. De Indische Regeering heeft opgemerkt, in antwoord op een schriftelijke vraag van het lid van den Volksraad G. J. van Lonkhuijzen, inzake de bezuinigingsmaatregelen van de B. P. M., dat blijkens inlichtingen van den hoofdvertegenwoordiger van genoemde Maatschappij in Ned.-Indië de bezuiniging uitsluitend een gevolg is geweest van den huidigen economischen toestand, waardoor de Maatschappij werd genoodzaakt haar werkprogram te herzien, met als gevolg o.m., dat een gedeelte van het personeel overbodig werd. De personeelsinkrimping was naar haar oordeel te meer verantwoord, daar het personeel in de jaren 1928—1929 buiten evenredigheid tot de productie in bijzondere sterke mate was toegenomen.

Voor de Regeering bestaat na kennisneming van deze inlichtingen geen aanleiding bij de Bataafsche bezwaren in te brengen.

(Zie Aneta telegr. van 24-6-'30, in de Nieuwe Rott. Ct. van dien datum, Avondblad A.).

De op 11 Jan. 1930 door een Chineeschen koelie gepleegde moordaanslagen op de Europeesche employé's C. L. van Schijndel en J. Schillings, met doodelijken afloop, en de mislukte poging nog een derde slachtoffer te maken, op het terrein van het mijnbouwbedrijf van de Oost-Borneo Maatschappij, eenige K.M.'s stroomopwaarts voorbij Samarinda, hebben vooral in de Indische pers tal van klachten tot uiting doen brengen van de in het Koeteische bij de mijnindustrie werkzame Europeesche employé's die alarmeeren, dat zij door het bestuur niet voldoende worden beschermd. Men acht in streken, die het honderdvoudige aan belasting opbrengen een betere bescherming der ingezetenen een gebiedende noodzakelijkheid.

(Wordt vervolgd.)

Studie-Commissie der Vereeniging „Oost en West".

Jaarverslag 1929.

Aan het einde van het verslagjaar was deze Commissie samengesteld als volgt:

de heer C. J. Feith, *Voorzitter*,
„ „ Ir. J. Th. Gerlings, *Onder-Voorzitter*,
„ „ F. H. A. van der Brugh, *Secretaris*,
voorts, als leden:
mevrouw E. van Deventer—Maas,
de heer Dr. C. W. baron v. Boetzelaer v. Dubbeldam,
„ „ Prof. Ir. J. Haringhuizen,
„ „ Dr. C. Vinkesteijn,
„ „ Mr. A. M. Joekes,
„ „ Prof. Dr. J. C. van Eerde,
„ „ O. M. Goedhart,
„ „ W. Wilmink,
„ „ Z. Stokvis en
„ „ J. C. Hietink, *Gedelegeerde der Commissie*

De H.H. Gerlings, Joekes en Wilmink vertegenwoordigen, onderscheidenlijk, de Tjandi-Stichting, het Max Havelaarfonds en de Ned. Ind. Onderwijs- en Studiekas.

In den loop van het jaar trad de heer Ir. J. Th. Gerlings, wegens gezondheidsredenen, als voorzitter af en in diens plaats werd, met algemeene stemmen, als zoodanig benoemd de heer C. J. Feith, oud-resident.

Ofschoon de heer Gerlings het voorzitterschap slechts korten tijd bekleed had, werd zijn aftreden zeer betreurd. Uit de vergadering werd hem dank gebracht voor al hetgeen hij voor de Studie-Commissie heeft verricht. Tot aller voldoening echter aanvaardde hij, op aanstichting van een der leden, het Onder-Voorzitterschap.

Door den dood ontvielen der Commissie drie verdienstelijke leden t. w. de H.H. Prof. Dr. G. A. J. Hazeu, Ir. J. André de la Porte en W. C. Ketelaar. Had men het voorrecht met de H.H. Hazeu en Ketelaar gedurende vele jaren vruchtbaar werkzaam te zijn, de heer André de la Porte maakte slechts enkele jaren deel uit der Commissie, die aan de overledenen een waardeerend aandenken zal blijven behouden. Ter vervanging van den heer Ir. André de la Porte werd de heer Z. Stokvis, oud-Inspecteur van het Middelbaar Onderwijs in N.-I., aangezocht, die zich bereid verklaarde eene benoeming te aanvaarden, terwijl de opengevallen plaats van den heer Ketelaar werd ingenomen door zijn opvolger in de functie van Secretaris der N.-I. Onderwijs- en Studiekas, den heer W. Wilmink.

Door het neerleggen van zijn ambt als Raadsman voor Studeerenden aan het Departement van Koloniën nam de heer L. C. Westenenk zijn ontslag en werd vervangen door zijn opvolger, den heer O. M. Goedhart, oud-Gouverneur van Atjeh.

De heer Dr. H. O. Tjeenk Willink, die te voren reeds zijn wensch had kenbaar gemaakt om bij eene eventueele benoeming van een opvolger als Directeur van de Middelb. Koloniale Landbouwschool te Deventer zijn mandaat als lid dezer Commissie ter beschikking te stellen, trad thans definitief als lid af. In zijne vervanging zal alsnog moeten worden voorzien, c.q. in die van den heer Prof. Hazeu.

Vergaderingen hadden plaats op 2 Februari, 1 Juni en 12 October.

Wat nu de verrichtingen der Commissie in het afgeloopen jaar betreft, moge de opmerking vooraf gaan dat deze uiteraard voor een groot deel bestaan hebben in het houden van besprekingen, welke de behartiging van de opleiding der Ind. jongelieden hier te lande ten doel hadden, zoomede in het aangeven van richtlijnen op dit belangrijke punt. Voor zoover het gehouden overleg in concreeten vorm overging zullen de verslagen der gedelegeerden dezer Commissie hiervan getuigenis afleggen. De vermelding echter van eenige belangrijke bemoeiingen der Commissie behooren in dit verslag te worden aangestipt.

In de eerste plaats dan wendde de Commissie zich, naar aanleiding van de haar door den heer J. C. Hietink, le gedelegeerde dezer Commissie, verstrekte mededeelingen betreffende de huisvesting van de op 's Lands kosten opgeleid wordende cadetten bij de Koloniale Reserve te Nijmegen tijdens de vacanties aan de Koninklijke Militaire Academie tot den Minister van Koloniën, ten einde het daarheen te leiden, dat deze cadetten wederom tijdens de vacanties in het Tehuis voor Indische Studenten mochten verblijven. Van den Minister werd echter bericht ontvangen, dat er geen aanleiding was om in de getroffen regeling verandering te brengen.

Voorts nam de Commissie het belangrijke vraagstuk in behandeling over de eischen van voorbereiding voor jongelieden, die in Nederland aan inrichtingen van Hooger Onderwijs zullen studeeren dan wel inrichtingen van Middelbaar- en Vakonderwijs wenschen te bezoeken.

Zij ging daartoe over, omdat de ervaring haar geleerd had, dat jongelieden uit Indië in Nederland komen om aan een inrichting van onderwijs te studeeren zonder door voorbereiding, aanleg en karakter redelijke waarborgen van welslagen mede te brengen, met het gevolg, dat teleurstellingen niet kunnen uitblijven en de dikwijls, door de ouders met opoffering van veel kosten gedane pogingen om hunne kinderen in eenige richting verder te bekwamen, op mislukking uitloopen.

De Studie-Commissie meende daarom, dat het op haar weg lag in een of anderen vorm meerdere bekendheid te geven aan de eischen van voorbereiding ten behoeve van de studie aan de verschillende inrichtingen van onderwijs hier te lande. Op gelijke wijze als zij getracht heeft door ruime verspreiding van het jaarverslag over 1927 in Indië, eenige mededeelingen omtrent haar doel en arbeid onder de aandacht van belanghebbenden te brengen.

Een Sub-Commissie werd gevormd, die zich met de omschrijving dezer eischen zou belasten, bestaande uit de heeren Prof. Dr G. A. J. Hazeu, Prof. Ir. J. Haringhuizen, Dr. H. D. Tjeenk Willink, Dr. C. J. Vinkesteijn, J. C. Hietink en den Voorzitter.

Toen deze Commissie hare werkzaamheden zoo goed als beëindigd had, kwam haar in handen het boekje „Handleiding bij de Beroepskeuze in Ned.-Indië", in opdracht van het Comité voor beroepskeuze enz. te Weltevreden samengesteld door de heeren H. M. van Haften en Th. de Jongh van Arkel, Secretarissen van dat Comité. Een werk dat feitelijk reeds in de door de Commissie gevoelde behoefte voorziet en de arbeid van de Sub-Commissie overbodig zoude hebben gemaakt, ware het niet, dat deze handleiding, welke in 1924 verscheen, sedert niet is bijgehouden. In de 5 jaren, die sinds de uitgave verloopen zijn, werden op dit gebied tal van aanvullingen en wijzigingen aangebracht, waarmede de Sub-Commissie wel rekening heeft kunnen houden.

De Studie-Commissie vond daarin aanleiding zich tot den Minister van Koloniën te wenden met het verzoek om in het belang van de jongelieden, die uit Indië naar Nederland komen om hier verder te studeeren, de medewerking van de Indische Regeering in te roepen om een herziening en herdruk van de genoemde handleiding tot stand te doen brengen en deze opnieuw over geheel Indië te doen bekend maken. Bij de herziening zou dan van het aangeboden werk der Sub-Commissie een nuttig gebruik kunnen worden gemaakt.

Bij schrijven van 22 October 1929, No. 32, afdeeling A, mocht van het Departement van Koloniën de mededeeling worden ontvangen, dat het voorstel onder de aan-

N.V. v. Vuuren's Handel-Mij
BRANDSTOFFENHANDEL

Denneweg 67a Den Haag

Telephoon 14427

5113

Wenscht ge te ontvangen le KWALITEIT Brandstoffen, tegen BILLIJKEN prijs en GEGARANDEERDE maat? Bel dan op 14427

GELDBELEGGING

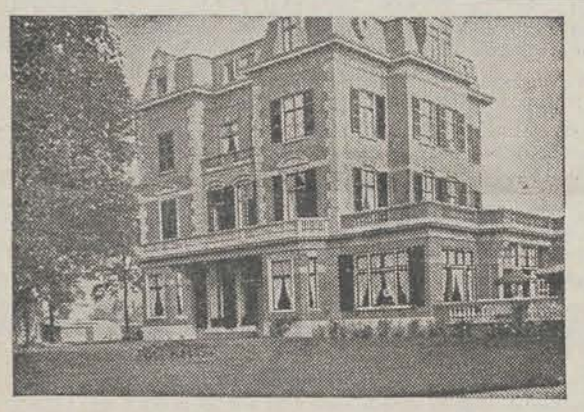
Uiterst soliede gebouwde huizen te koop. Hypotheek voorhanden.

Ons kantoor belast zich tevens met het administreeren Uwer huizen.

Aanbevolen door „Oost en West"

N.V. Bouw- en Woningbureau „ESCAMP"

Laan van Meerdervoort 341 — Den Haag
TELEFOON 90336 5236

— HERSTELLINGSOORD —

„Huize Maria Emalia Dorrepaal"

gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving met grooten tuin en waterpartij. Uiterst geschikt voor repatrieerenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven. 5023
BILLIJKE PRIJZEN. VRAAGT PROSPECTUS.

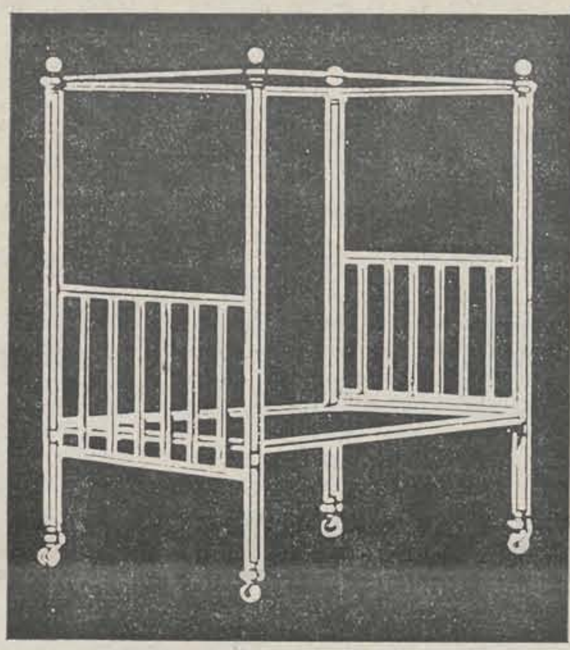
ACCOUNTANTSKANTOOR Fr. LA VOS

Oud-Gouvernements-Accountant van Suriname, enz.
BELASTINGADVIEZEN — ACCOUNTANCY
Administratiebureau voor Industrie, Handel en Nijverheid.
Juridisch medewerker: 5112
Mr. J. JELGERHUIS SWILDENS - 's-GRAVENHAGE
Anna-Paulownastraat no. 69a - Telefoon 16950

Door omstandigheden zeer billijk

HUIS TE KOOP.

Ongewoon billijk te koop, prachtig gelegen **Huis met grooten Moes- en Bloementuin** (pl.m. 900 vierk. M.), onder Voorburg, 20 min. van centrum Den Haag, 8 kamers en badk. Direct aanvaardbaar. Zeer geschikt voor Ind. fam., die buiten wil wonen. Ook uitst. geschikt voor **Rusthuis** of kleine **Kweekerij**.
Brieven onder no. 5505 bureau van dit blad, sleutel Park Leeuwenbergh 2, Voorburg, of inl. Tel. 78169.

HET IDEALE TROPENLEDIKANT

voor **allen**, die naar **Indië** vertrekken! Prijs vanaf ƒ 21.50

Fa. J. F. HENDRIKS
GEDEMPTE BURGWAL 65 5042
DEN HAAG - TELEFOON No. 10786
Aanbevolen adres door „Oost en West"

INVAR RIJWIELEN
ALEX FRESCO
1e van den Boschstraat 10. Tel. 72529
Juliana van Stolberglaan 282 5430

Agentschap: Jüncker J.C.R. Rijwielen

KOOPT GEEN **RADIO** VOOR U GOED INGELICHT BENT
N.V. RADIO INSTRUM. FABR.
DIRECTEUR: H. KOLL TELEFOON 34937
THOMSONLAAN 101 - DEN HAAG

5082

Een verloren vermogen is niet zoo erg als een verloren gezondheid. (De Zakenwereld).

F. C. DE BRUYN

Magazijn van 5017

Comestibles en Kolon. Waren

Alle artikelen voor de RIJSTTAFEL
Franco bezorging in stad en omstreken

DANCKERTSTRAAT No. 43
DEN HAAG — TEL. 34088-34089

JOHN. KENNIS & Co.
The Famous Tailors
AMSTERDAM-C. 5134
SINGEL 462, bij het Koningsplein

KAWEE'TJES

DEVENTER

Fa. Wed. G. J. EILANDER
Brink 85-86. Telefoon 198. DEVENTER
Kantoorboekhandel 5349
Vulpenpennen Schrijfmachines

SCHOENENMAGAZIJN B. ROMMELAAR
BROEDERENSTRAAT 20 — DEVENTER
ALLEENVERKOOP der van SCHIJNDEL luxe schoenen
Nederlandsch fabrikaat met Wereldnaam 5345
VERDER RUIME KEUZE IN ALLE SOORTEN SCHOENEN

B. WIELINGA - DEVENTER
KUNSTHANDEL — ENGESTRAAT No. 10
OMLIJSTEN VAN PLATEN, FOTO's ENZ. 5362

C. BLEEKER 5346
IN REISARTIKELEN
BROEDERENSTRAAT 1
TEL. 777 DEVENTER

AMERSFOORT

Stoomwasscherij „DE HOOP"
(GEBR. NIEUWLAND) 5300
Tel. no. 170. AMERSFOORT.
Beveelt zich beleefd aan bij Indische Families.

BLOEMENMAGAZIJN S. G. KORTBEEK
Snouckaertlaan 23 :: Telefoon 1
AMERSFOORT
Bloemwerken en Versieringen voor alle gelegenheden
Giro No. 102983 5311

F. H. LOMANS
ELECTRO-TECHNISCH BUREAU — LICHT- EN KRACHT-INSTALLATIE — RADIO-INSTALLATIE
UTRECHTSCHESTRAAT 15 - TELEFOON 483 - GIRO No. 113204
AMERSFOORT 5312

HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA - HILVERSUM
Telefoon 1642 - GROEST 82a - Postrek. 32558
FABRIEK VAN METAALVERSIERING - VERNIKKELEN BRONZEN - MOFFELEN - ZANDSTRAAL-INRICHTING
Rijwielwerk uitsluitend voor den handel 5366

Hotel, Café - Restaurant „Hof van Holland"
KERKBRINK — HILVERSUM
— Schitterende Terrassen — Garage —
Gerenommeerde Keuken 5422
— Groote en kleine zalen disponibel —

Huize „SLAMAT"
VAARTWEG 115. HILVERSUM.
Pension 1ste klas. Centr. verwarming. Prima keuken.
Eig.r.ss VAN WIJK en KREEK. 5294

LEIDEN

Leidsche Rietmeubel- en Mandenwerkhandel „Rietma"
NIEUWE RIJN 87 LEIDEN NIEUWE RIJN 87
Koopt bij ons uw Rietmeubelen en Mandenwerk, Wiegen. Ook zeer Fijne Rietmeubelen. Eigen fabrikaat. Concurreerende prijzen. Reparatiewerk wordt vakkundig, netjes en billijk uitgevoerd. Speciaal ingericht voor beitsen en vernissen. Engros. Detail. Beleefd aanbevelend. 5256

DELFT

— N.V. STOOMWASSCHERIJ —
„DE WITTE LEEUW"
OOSTSINGEL 96-98 **DELFT** TEL. 218
5308

dacht van de Indische Regeering is gebracht en van de beslissing nader bericht zal worden gegeven.

En ten slotte, vinde de mededeeling hier een plaats, dat, ten einde meer bekendheid te geven aan den arbeid en het doel der Commissie, de Directiën der groote stoomvaartlijnen op Indië, de Maatschappijen „Nederland" en „Rotterdamsche Lloyd", met goed gevolg werden aangezocht om aan boord van de mailstoomers kaarten te doen ophangen, welke de noodige gegevens en inlichtingen — zij het in beknopten vorm — bevatten, die voor belangstellenden van nut kunnen zijn.

Het verslag moge worden besloten met een woord van waardeering en erkentelijkheid jegens den heer Hietink en zijne mede-gedelegeerden over de uitstekende wijze, waarop zij zich in het verslagjaar wederom van hun taak gekweten hebben.

De Voorzitter,
FEITH.
De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

JAARVERSLAGEN.

Jaarverslag afd. Rotterdam.

Het is mogelijk geweest door samenwerking met de hier na te noemen corporaties den leden der afdeeling het navolgende aan te bieden:

1. Op 9 Januari 1929 in Tivoli in samenwerking met het Kon. Aardr. Genootschap, Commissie voor Rotterdam, en de Hollandsche Filmuniversiteit, de vertooning van de Rubberfilm, toegelicht door den heer F. van Peski uit den Haag.

2. Op 6 Februari in de groote Nutszaal, Javaansche Kunstavond door het gezelschap Ardjoeno.

3. Op 15 Februari in dezelfde zaal, in samenwerking met het Departement Rotterdam van de Mij. tot Nut van 't Algemeen, het Kon. Aardr. Genootschap, voordracht met lichtbeelden door den heer I. A. Aler, Chef van den Vliegtechnischen Dienst der K. L. M. over „De heen- en weer-vlucht naar Indië".

4. Op 12 Maart in de Nederlandsche Handels Hoogeschool te Rotterdam vertooning van de Mataramfilm, uitnoodiging van den Raad van Beheer der Kon. Ver. Koloniaal Instituut.

5. Op 17 April in Tivoli, in samenwerking met de Holfu en het N.-I. Verbond, vertooning van de Tabaksfilm.

6. Op 25 April in de Ned. Handels Hoogeschool, in samenwerking met het Algemeen Nederlandsch Verbond en het N.-I. Verbond, voordracht van Prof. C. C. Berg te Leiden over „Jong Java en de Javaansche Letterkunde".

7. Op 10 December in de groote Nutszaal, in samenwerking met het Nut, Indische Filmavond, vertooning van de film „Tropisch Toerisme" en twee andere films, opgeluisterd door gramofoonmuziek, belangeloos aangeboden door de firma Stad te Rotterdam.

Het Bestuur ontving van het Kon. Aard. Genootschap en het Bestuur der afd. Rotterdam van den Bond van Hoogere Politie-ambtenaren in Nederland, een beperkt aantal uitnoodigingen, resp. voor een lezing met lichtbeelden op 19 Maart door den heer Mr. Dr. P. H. W. G. van der Helm over „Surinaamsche Vraagstukken" en voor een lezing door den heer S. L. Oostmeijer op 6 December over „De organisatie der Indische Politie".

De Leesportefeuille genoot gelijk vorige jaren groote belangstelling en verscheidene leden traden toe tot den kring van lezers. Hulde aan de administratrice Mej. A. R. Gransberg voor hare moeite en toewijding.

Op 1 Mei 1929 trad de heer F. A. Vervloet in functie als Secretaris, zulks in de plaats van wijlen den heer J. D. M. van Reijn Snoeck.

Op 31 December telde de afd. 93 leden, 6 donateurs en 6 begunstigers.

De Secretaris,
F. A. VERVLOET.

Van Week tot Week.

Van Dinsdag 5 tot Maandag 11 Augustus.

Aan de receptie ten Paleize te Batavia op den verjaardag van H. M. de Koningin-Moeder hebben 1200 gasten deelgenomen. Het was een grootsche plechtigheid.

Het Ned.-Eng. Rubber comité, is tot het besluit gekomen, dat het ondoenlijk is een beperkingsplan uit te voeren zonder medewerking der Regeeringen en heeft de aandacht gevestigd op de groote belangen welke op 't spel staan.

In de M. v. A. inzake onderwijs deelt de Reg. o.m. mede, dat de Inspecteur M. O. naar Nederland gaat in verband met de aansluiting der Indische en Nederl. H. B. S.

Besloten is tot aankoop van een terrein voor de oprichting van een sanatorium voor longlijders in de Minahassa, groot 45.000 M²., bij Langoan, tegen den prijs van ƒ 5.064.42, tenlaste van de door het Minahassa-comité in Nederland ter beschikking van de Indische regeering gestelde fondsen.

De Landraad te Bandoeng zal op 18 dezer de zaak tegen de vier, in verband met de in December j.l. gehouden huiszoekingen gearresteerde leiders der P.N.I. behandelen.

Gearresteerd werden drie beruchte communisten uit Singapore die na de verzetspoging in 1926 derwaarts waren uitgeweken: Mohamed Ali uit Tangerang (bij Batavia), Djamal Oedin en Hadji Machmoed van Sumatra's Westkust. Te Singapore hebben zij in samenwerking met een Chineesche communistische organisatie geageerd, weshalve de Straits-autoriteiten hen hebben uitgezet.

De Korapatan Besar (inh. rechtbank) te Kebondjahé, heeft den Batak Sekan, den moordenaar van den detachementscommandant der veldpolitie, den heer De Ruiter, wegens moord, met voorbedachten rade, veroordeeld tot de doodstraf.

Het amendement-Bruineman c.s. (Ec. Bel.) tot schrapping van den middelenpost tot verhooging der inkomstenbelasting is verworpen met 34—5 stemmen. Voor: mr. Fruin, Suermondt, Zuydrehoff, van Aalderen en Bruineman.

De regent van Kediri, Raden Adipati Ario Doenadiningrat is overleden.

De gouverneur heeft een commissie van onderzoek ingesteld, welke zich 8 Aug. heeft ingescheept aan boord van het marinevaartuig Arend, teneinde zich naar Sint Maarten te begeven, in verband met de omstandigheid, dat sinds maanden op de Bovenwindsche Eilanden geen rechtspraak plaats vond, wijl mr. W. M. A. Weitjens zijn benoeming aldaar onwettig acht. Tot voorz. is benoemd de admin. v. fin. H. Schotborgh en tot leden dr. A. W. J. M. Desertine, lid v. h. Hof v. Jus. en de gezaghebber Meiners.

Te Solo is de jaarvergadering gehouden van de P. P. B. B., de vereeniging van inlandsche bestuursambtenaren. De voorzitter, R. Ad. A. Wiranata Koesoema, regent van Bandoeng, zeide in zijn openingsrede, dat de grondslag van den bond was: samenwerking met de regeering.

De Australische vlieger Cunningham, die een vlucht maakt van Australië naar Engeland, is Woensdagmiddag voorspoedig geland bij Boleng op Flores, Cunningham zet spoedig zijn vlucht naar Bima voort.

Mr. Boots a.-r. ter besch. v. h. lid v. d. R. v. I. Hillen, bezoekt de families van te Digoel geïnterneerden op Java in verband met den te verwachten terugkeer van honderden bekeerde geïnterneerden. Ten behoeve van een 50-tal, bestemd voor Bandoeng, zijn daar 25 families in den Kaboepatan (regentsverblijf) gehoord, die, op één na, accoord gingen met de gestelde voorwaarden omtrent waarborg en steun gedurende den eersten tijd. Men verneemt, dat op grond van het rapport-Hillen voorgesteld zal worden, beide interneeringskampen naar gezonder en vruchtbaarder oord te verplaatsen.

De tot lid v. d. R. v. I. benoemde gouv. v. Sandick legde op 11 Augustus zijn functie neer; gouverneur Ezerman aanvaardt 20 Augustus het bestuur.

Het K.N.I.L.M.-toestel P.K.A.F.D., bestuurd door Schott, voltooide 1 Augustus op het traject Batavia—Soerabaja de eerste millioen vlieg-kilometer.

Bij de behandeling van de afd. Oorlog der Begrooting voor 1931 bestrijdt de heer Kies (P. E. B.) de a.s. vermindering van de infanterie-sterkte met acht brigades op Bali, te vervangen door veldpolitie. Hij meent dat leger en politie elkander niet kunnen vervangen anders dan dat hier en daar aan toch aanwezige infanterie eenvoudige diensten van gewonen politioneelen aard kunnen worden opgedragen. Hij constateert 1e, dat de begrooting voor 1931 niets van beteekenis ten behoeve der defensie bevat; 2e. de defensieplannen zelfs nu nog geen vasten vorm hebben aangenomen; 3e. dat desondanks reeds werd begonnen met de vermindering van het militie-contingent der infanterie, hetgeen hij ontoelaatbaar acht. Hij zal daarom tegen deze afdeeling stemmen.

De vergadering van de Ver. v. Inl. bestuursambt., de P. P. B. B., heeft besloten der regeering voorstellen aan te bieden tot herziening der salarisschalen de wenschelijkheid uit te spreken van ambtswoningen voor wedanas en ass.-wedanas en het houden van auto's door districtshoofden voor het prestige tegenover de bevolking. Een juiste grens werd verlangd tusschen de werkzaamheden der regentschapsraden en de inlandsche bestuursambtenaren.

In zijn sluitingswoord noemde de voorzitter het inlandsch B.B.-corps een leger zonder wapens, dat met tact en beleid de rust en orde onder de bevolking moet handhaven. Het zal steeds zijn plicht kennen.

Het eilandje Anak Krakatau (Kind van den Krakatau), dat gedurende de werking van den Krakatau uit zee was opgerezen en ten vorigen dage een hoogte bereikt had van 170 voet, is den 9den 's morgens bij een heftige werking van den vulkaan plotseling onder den zeespiegel verdwenen.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Volkskunst uit Celebes.

Zij, die dezer dagen te 's Gravenhage door de Heulstraat loopen, blijven allen even stilstaan bij het uitstalraam van no. 19, Boeatan's tentoonstelling, waar thans allerlei voorwerpen van volkskunst uit Celebes te bewonderen vallen. Jammer, dat slechts betrekkelijk weinigen zich den tijd gunnen om den drempel te overschrijden, teneinde daar achter, in Boeatan's toonkamers, meer van nabij met dergelijke en andere Indonesische volkskunst nader kennis te maken. Voor dat raam ziet men, als middenstuk, het model van een Toradjaasch huis, met zijn typisch versierde wanden in polychroom — meest wit, zwart en steenrood — beschilderd houtsnijwerk, dat aan het geheel een bijzonder vriendelijk en artistiek aanzien geeft.

Diezelfde soort versiering is door de kunstzinnige Toradja's doeltreffend aangebracht op verschillende gebruiksvoorwerpen, o.a. op kisten en doozen, op presenteerbladen en vruchtenschalen, zelfs op afbeeldingen van haantjes, als alleraardigst kinderspeelgoed. Deze laatste trokken, naar wij vernamen, reeds dadelijk de aandacht van een ter Residentie vertoevend Zuid-Slavischen professor in de Biologie, die verzocht een stel dezer geestige beestjes te willen zenden aan zijn assistent te Zachreb, die juist bezig was proeven te nemen met deze dieren. Een Haagsche jonge dame stapte naar binnen om een Toradjasche vruchtenschaal te koopen voor een Duitsch(!) echtpaar, dat, naar haar zeggen: „bizonder veel voelt voor Indische kunst".

Wij vragen ons alweder af: Hoe zou 't toch komen, dat buitenlanders over het algemeen, veel meer dan Nederlanders, belang stellen in de volkskunst van Nederlandsch-Indië?

Een feit is echter, dat de Indonesiërs zelve zich meer en meer gaan interesseeren, ook uit een handelsoogpunt, voor de produkten van hun inheemsche klein-kunst. Maar het spreekt wel vanzelf, dat hieraan ook een groot gevaar op kunstgebied verbonden kan zijn, want zoodra de huisvlijt beoefend wordt, speciaal met het oog op den verkoop, dan krijgt men de z.g. export-artikelen, die met kunst al heel weinig uitstaande hebben. In dit verband viel onze aandacht op een onlangs uitgekomen geïllustreerde prijscourant van de „Vereeniging *Boorhan*" te Makassar, die o.a. ook weefsels en bamboesnijwerk uit de Toradja-landen verkoopt. Naar de foto's te oordeelen, dragen deze nog het typische, daar inheemsche karakter, maar aangezien de prijzen vrij hoog zijn genoteerd — echter niet tè hoog, als belooning voor arbeid en kunstuiting van den maker, — vreezen wij, bij winstbejag der wederverkoopers en afdingen van toeristen en andere koopers, dat de kwaliteit en kunstwaarde van een en ander langzamerhand, ook daar, als reeds in zoovele streken, hollend achteruit zal gaan.

Al weder vragen wij: Ligt 't nu niet op den

weg der Nederlandsch-Indische Regeering hieraan paal en perk te stellen? Zij bezit hiertoe de middelen.

Kunnen er, vóór het te laat is, naast landbouwconsulenten, niet eenige volkskunst-consulenten worden aangesteld? En wat is er tegen het aanbrengen van een rijksmerk, als waarborg van echte, deugdelijke waar, gelijk de Fransche regeering, met succes, doet voor enkele produkten van volkskunst uit ahre Noord-Afrikaansche koloniën?

De Raad van Beheer van Boeatan staat in verbinding met belangstellende personen in verschillende streken van Nederl.-Indië, die van de kunstnijvere bevolking nu en dan haar klein-kunst-arbeid koopt en dit naar de Heulstraat te 's Gravenhage opzendt ter wederverkoop. Ook hierbij doen zich telkens die gevreesde verschijnselen voor, er wordt over heen en weder gecorrespondeerd, dikwijls met gunstig gevolg. Als de belangstellende opkooper ginds een deskundig en kunstzinnig iemand is, kan veel invloed ten goede op de inheemsche kunstnijveren worden uitgeoefend en tevens ook Boeatan in staat worden gesteld hier meer en meer goede Indonesische volkskunst te toonen en te verkoopen. Hoeveel gestadiger en doeltreffender zou dit echter bewerkstelligd kunnen worden, als het van hooger hand gesteund werd. Dat ook de bevolking zelve den toestand zoodanig inziet, blijkt o.a. uit het volgende stukje, dat wij uit bovengenoemden, beschrijvenden catalogus overnemen:

„In het binnenland van Celebes wonen de Toradja's, wier hoofdvoedsel sagoe is. Hun eenig kleedingstuk bestaat uit een lendegordel. Toch verstaan enkele hunner vrouwen de schoone weefkunst, welke artistieke *Kaïns* voortbrengt. Deze worden gebruikt om lijken van vorsten en edelen in te wikkelen, soms tot 4 à 5 stuks voor één persoon.

„In deze *Kaïns* wordt ook ruilhandel gedreven, een goed stuk heeft de waarde van twee groote karbouwen.

„Vele Europeanen, die de Taradja-landen bezoeken, worden getroffen door de fraaiheid van deze weefsels en koopen ze, om ze later als wandversiering te gebruiken. Meer en meer winnen deze Kaïns de gunst van het publiek. Op de laatstgehouden Jaarbeurs te Bandoeng

en de Jaarmarkt te Djocdjakarta, hebben wij daarvoor dan ook een medaille en een Eere-diploma gekregen. Wanneer de geachte Dames en Heeren een bestelling willen doen, doet het dan zoo gauw mogelijk, *vóór het te laat is.*"

Deze laatste cursiveering is van ons, wijl 't ons daarbij opvalt, hoezeer ook de inheemsche zelven overtuigd zijn van de noodzakelijkheid van aanmoediging en waardeering van onze zijde. tot instandhouding hunner volkskunst. Maar tegelijkertijd moeten er dan ook de noodige maatregelen getroffen worden tot behoud van kwaliteit en kunstwaarde van hun arbeid. De doeken, die thans in Boeatan tentoongesteld zijn, kunnen den toets van echtheid doorstaan. De lange, gestreepte Kaïns, uit Rongkong afkomstig, voldoen prachtig b.v. als lambriseering langs een trapleuning; de vierkante en meer langwerpige van Amoerang, als tafel- en divankleeden, daar ze niet alleen sierlijk van teekening, maar ook stevig van weefsel en kleurecht zijn.

Als volkskunst uit Celebes zijn, behalve het bamboesnijwerk, o.a. ook in Boeatan tentoongesteld het fijna vlechtwerk van Kolakka en Boni, in de warm bruin-gele tinten van de orchidee-stengels (alémi).

En niet te vergeten het bekende Kendari filigraan-goudwerk. Een tentoonstelling das, die belangstelling overwaard is!

Indonesische Volkskunst ook op de Brandweer-Tentoonstelling te Rotterdam.

Het met zoo dadelijk te vatten verband tusschen de Brandweer-tentoonstelling en de Indonesische volkskunst zal u duidelijk worden, uit onderstaand bericht, overgenomen uit het „Weekblad gewijd aan de Belangen van Rotterdam" van j.l. Zaterdag:

Nog even het Minahassa-Comité.

Dank zij de medewerking van „Boeatan" uit Den Haag, heeft de stand van het Minahassa Comité, Torley Duwelstraat 10, in hal D op het Nenijtoterrein, waar de Internationale Brandweertentoonstelling gehouden wordt, tot 16 Augustus a.s., een geheel Indisch aanzien gekregen.

Het is te hopen, dat de stand zich in veel bezoek mag verheugen, en dat er vele loten en Indische voorwerpen, tot kleinere en grootere prijzen, verkocht zullen worden.

F. A. VERVLOET,
Secr.-Penningm. v. h. Zuid. Nederl. Minahassa-Comité.

Het artistieke uithangbord (door de firma C. Jamin geschonken) wijst den weg naar den „Indischen tempel", waar men zijn gaven kan offeren.

Het is een goed idee geweest van de afdeeling Rotterdam der Vereeniging „Oost en West" om op deze wijze de belangen van het aan de Minahassa te schenken jubileum-ziekenhuis te verbinden met de waardeering voor de Indische volkskunst en stellig zal dit denkbeeld vruchtdragend zijn.

Alle leden van „Oost en West", lezers van ons „Koloniaal Weekblad" gaan, zoo zij dit niet reeds gedaan hebben, den laatsten dag nog een bezoek brengen aan dien bezienswaardigen, „Indischen Tempel".

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Koloniale ontwikkeling.

Gr.-Brittannië kan zich op het oogenblik niet laten dwingen tot het zich terugtrekken uit Britsch-Indië, zoomin om zijn eigen belangen als om die welke het door de historie zijn opgelegd ten aanzien van de volken in *Br.-Indië*, die van de verhoudingen in een Indischen Staat de dupe zullen worden. Het gaat dus om het zoeken van een compromis en het zal voor een goed deel van den uitslag der besprekingen afhangen welke oplossing er voor de ernstige vraagstukken zal worden gevonden. *Ernstig voor de geheele wereld!*

Wij hebben ons rekenschap te geven van de koloniale ontwikkeling, die zich terecht over de geheele wereld heeft baan gebroken. Toch wil de *Deli Crt.* (11/7) daarbij niet de nuchtere feiten uit het oog verliezen of doen overschaduwen door politieke leuzen. In dit verband verdient *h.i.* bijzonder de aandacht een betoog van Shields op de Koloniale Conferentie te Londen voor „grondwettelijke middelen om den onafwijsbaren eisch van alle koloniën voor een hoogeren levensstandaard door te zetten. Hij betreurde het beperkte kiesrecht in de Koloniën, die een verkozen College bezitten, omdat *het Stembiljet de krachtdadigste methode is tot het herstellen van onrechtvaardigheden.*" Deze mentaliteit verwacht alles van het stembiljet en schakelt ten onrechte de belangrijke economische wetten en invloeden bij voorbaat uit; het gaat niet om *het scheppen van waarden*, doch uitsluitend om de verdeeling daarvan. De ondermijning van de fundamenten van het economisch bestel onzer samenleving heeft zoo goed plaats in *Amsterdam* als in *Moskou;* op dit oogenblik is de activiteit in het bijzonder gericht op het Oosten. Nadrukkelijk zet ook George Seldes in „*The Truth behind the News*" nog eens uiteen, welk een geweldige samenzwering tegen de gansche wereld er te Moskou bestaat. Het wachten is *z.i.* slechts op het oogenblik, waarop het Roode Leger, opgeleid tot een strijd voor de Internationale, hier of daar in het Oosten of in het Westen de gelegenheid krijgt om zich in den strijd te werpen, wanneer de bodem voldoende voorbereid is om ergens een krachtige revolutiepoging te verwachten. Alles wat gebeurt in Amerika, in West-Indië, in Mexico, Japan, Duitschland, Bulgarije, Turkije *(en Ned.-Indië, Red. D. C.)*, elke communistische beweging staat *z.i.* onder leiding van Moskou, gaat van Moskou uit of is geïnstigeerd door de agenten van Moskou. Naar het oordeel van de *Deli Crt.* dienen wij *in Ned.-Indië*, wanneer wij willen meedoen aan koloniale ontwikkeling, die zelf met vaste hand te leiden en daardoor met gestrengheid alles uit te schakelen wat van of door Moskou geïnstigeerd is. Doen wij dat niet dan graven wij een graf voor de volken in Ned.-Indië, wier belangen wij dienen voor te staan.

Het *Soer. Hbl.* schrijft over „In Annam" (30/6 H. Reynst), „China" (4de bl. Weale), „De Ver. St. van Europa" (2 en 3/6, Villanus), „Oostenrijk" (4/6) en „Engeland" (5/6, Villanus), *De Loc.* over „De N. W. Poort" in Br.-Indië (1/7, blz. 33) en „De beteekenis der Solidariteit van Ambtenaren" (3/7, blz. 5, R. Poincaré), *De Sum. Post* over „De Duitsche kijk op Ned.-Indië" (10/7, 4de bl. Max Blokzeil).

Volksraad.

De dagbladen (o.a. het *Bat. Nwsbl.* 2 t/m. 8/7) geven verslagen van den Volksraad.

In de M. v. A. gaf de Regeering o.m. een uiteenzetting betreffende den politieken toestand en het Regeeringsbeleid in het algemeen. Een dier hoofdlijnen van *het regeeringsbeleid* is er op gericht, aan het streven tot maatschappelijke zelfordening voldoende ruimte en steun te bieden. Nu zulks ook door vele der voornaamste volksleiders steeds duidelijker wordt beseft, en zij daardoor bij zoodanig streven geleidelijk minder wantrouwen en meer medewerking van ambtelijke zijde — vooral van die van het Europeesch en Inlandsch Bestuur — kunnen en, naar de Regeering vertrouwt, ook zullen ondervinden, geeft dit allen grond voor de verwachting, dat zich tusschen volksleiders en ambtelijke organen een samenwerking tot verheffing van land en volk verder zal ontwikkelen. Met de hier bedoelde leden acht ook de Regeering het door enkele leden tot haar gerichte verwijt van wankelmoedigheid in hooge mate ongemotiveerd. Het ingrijpen op 29 Dec. 1929 (de huiszoekingen) berustte op justitieel-politioneele gronden (*B. N.* 5/7).

De Loc. (30/6, blz. 3 „Treffend") is van meening, dat door de vereenigde Inlandsche beweging, van Boedi Oetomo tot en met de P. N. I., zoomede door de Europeesche geestverwanten, scherp stelling genomen wordt *tegen de Regeering.* Dat het „niet genoeg" zou weerklinken en dat alle tegemoetkoming door steeds driester vragen zou beantwoord worden, is voorspeld. Het Regeeringsbeleid was gericht op de kleine, felageerende groepjes van politici en malcontenten; en daarmede verkregen deze een invloed en een relief, welke boven hun werkelijke beteekenis verre uitreikten. Geen enkele hunner was in staat de Regeeringspolitiek te begrijpen en daar eenig gezond streven op te bouwen. De fictie eener belangentegenstelling tusschen Inlandsche- en niet-Inlandsche groepen is zeer verscherpt; de loyale meerderheid der Inlandsche bevolking en hare vertegenwoordigers maakt men het met die politiek zelfs moeilijk om zich naast de niet-Inlandsche groepen te blijven stellen: en alles wat naar ontbinding, naar gezagsondermijning en naar overijling streeft, heeft de talrijke kansen aangegrepen. Dat men nochtans de toekomst in staatkundig opzicht met vertrouwen tegemoet mag zien, komt voort uit de zekerheid, dat zelfs deze extreem-politieke machten innerlijk zoo zwak zijn en nog steeds temidden der goedwillende en weldenkende Inlandsche bevolking een zoo kleine minderheid vormen, dat zoowel deze als een volgende Regeering de verhoudingen zal kunnen herstellen.

De Loc. (3/7, blz. 3 „Verschiet") constateert, dat de drang tot *politieke bespiegeling* in den Volksraad weder aanzienlijk was. Alles wat men over „associatie", over „gescheiden samengaan", over „het groeiend zelfbewustzijn", over „de verscherping der tegenstellingen", over „de partijgroepeering", over „liquidatie" en „consolidatie", over het „einddoel", het „absolute doel" en het „uiteindelijke doel" der koloniale politiek betoogde, is al eens eerder gezegd.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (2/7 „Verkiezingsstrijd-Batavia"), het *Soer. Hbl.* (4/7 „De gemeenteraadsverkiezingen te Batavia", waarbij vijf candidaten van de Vaderlandsche Club gekozen werden), *De Loc.* (1/7 „*Eendracht*") en de *Deli Crt.* (7/7 „De stem der publieke meening").

Holl.-Inl. Kweekschool te Blitar.

Den 1sten Juli had te Blitar de opening plaats van den *bovenbouw der Holl.-Inl. Kweekschool*, benevens die van de *Mulo-klassen*, verbonden aan de Kweekschool (*Soer. Hbl.* 4/7, 3de bl.). De Mulo-klassen beteekenen een plaatselijk belang; ruim 60 leerlingen hebben zich opgegeven. Het andere instituut is een belang voor Oost-Java en het Oostelijk deel van onzen Archipel. In een rede wees de directeur, de heer *De la Comt*, er op, dat in een groot deel van de wereld, gedeeltelijk ten gevolge van de cultuur-verwoestende werking van den wereldoorlog, de waarheid wordt ingezien, dat de jeugd recht heeft op, en de menschheid belang heeft bij een opvoeding, die zoo goed mogelijk is. Regeeringen, als die van *Oostenrijk* en *Duitschland*, en een wereldvereeniging als de *New Education Fellowship* zijn vooraangegaan in het streven naar een positieven opbouw van het jongere geslacht. Ook in *Holland* zijn leerstoelen opgericht voor *opvoedkunde*. *Ned.-Indië* staat niet buiten deze overwegingen. Nederland beseft, dat het in Indië een paedagogische taak te vervullen heeft en dat een directe weg voert door de Kweek- en Normaalscholen, waar de Inheemsche jongeren worden ingewijd in het bij uitstek sociale werk, dat hun te wachten staat. In deze zich snel ontwikkelende maatschappij is het vraagstuk van de *onderwijzersopleiding* van minstens even groote urgentie als in de oudere cultuurlanden. Meer nog dan in Europa moet in Indië de opvoeder opgroeien tot een leider in eigen kring, in staat zijn omgeving voor te lichten en te ontwikkelen. Dit doel had de Regeering, die in 1926 de opdracht gaf tot samensteling van een nieuw kweekschoolplan. In het bijzonder ijverde *dr. G. J. Nieuwenhuis* voor een onderwijzersopleiding, die ver zou uitsteken boven het tot dusver voor de Inheemschen geldende peil, een opleiding, die zou voeren tot een te stichten Paedagogische Faculteit aan de Hoogeschool. Daarvoor was noodig, dat de Kweekschool werd ingepast in het M. O.-systeem, zooals dat in Indië in 1915 is ingesteld en dat omvat 3 jaar onderwijs aan de Mulo-afd. van de A. M. S. en 3 jaar aan de Afd. Voorbereidend Hooger Onderwijs. De nieuwe kweekschool zou zijn een *Paedagogische* A. M. S., ook 6 jaar studie omvattend. Terwille van een logisch en psychologisch juiste taalpaedagogiek werd voorgesteld de opleiding te scheiden in een Europeesche, Holl.-Inl. en Holl.-Chineesche. De Europeesche kweekschool, 3 jaar eerder geopend dan de beide andere takken, zou met een leerplan, geheel concordeerende met dat van de nieuwe Hollandsche Kweekscholen, het peil van het onderwijs aangeven, waarnaar ook de andere zich hebben te richten. Opleiding voor de Hoofdakte zou mogelijk worden gelijk en aan dezelfde opleidingsschool voor de abiturienten van alle Kweekscholen. Dit plan is grootendeels werkelijkheid geworden: de P. A. M. S. is er, alleen de naam is niet geaccepteerd, omdat die minder geschikt zou zijn voor een vakschool, als deze bovenbouw is. Tegelijk met dezen bovenbouw worden die te *Fort de Kock*, *Bandoeng* en *Djocja* van de H. I. Kweekscholen geopend en te *Mr. Cornelis* die van de Holl.-Chin. Kweekschool.

Lectorschap en journalistiek.

Op de vergadering van den Ned. Journalisten Kring, in Mei te Amsterdam gehouden, is na een debat over

de opleiding van den journalist, als het oordeel van de vergadering uitgesproken dat „Aan de Nederlandsche universiteiten en hoogescholen voor de *studenten* en *eventueele toehoorders* de gelegenheid dient te worden geopend, onderwijs te ontvangen in onderwerpen, de *pers*, de *publiciteit* en de *journalistiek* betreffende". In nagenoeg alle beschaafde landen zijn professoraten in de journalistiek en de publiciteit ingesteld; de overheid heeft meer de pers, dan de pers de overheid noodig. Een ongenoemde Hollander heeft zich bereid verklaard de kosten van een buitengewoon lectorschap te dragen. De instelling mag binnen afzienbaren tijd te *Leiden* verwacht worden. Het doen begrijpen van publiciteit, het in die publiciteit zien van een goede hulp in stede van een onaangename tegenstandster, het bijbrengen van de waarde van werkelijk nieuws, de uitwerking van dat nieuws op de menigte, ziedaar enkele van de onderwerpen, die te Leiden gedoceerd zullen worden. Dit acht de *Java-Bode* (3/7) ook voor *Ned.-Indië* van belang. De verhouding overheid-pers is in Indië wel op tal van punten beter, maar op andere beslist slechter dan in Nederland.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (5/7 „Rechtspraak") en *De Loc.* (30/6, blz. 5 „Het Gratie-vragen").

Non-Valeurs.

Wanneer een Europeaan in Ned.-Indië door ziekte, tegenspoed of eigen schuld, geheel ten onder is gegaan, welken weg kan hij dan inslaan, om zich weder er boven op te helpen? In het *Soer. Hbl.* (30/6 en 3/7, 3de bl. „Waarom die armoede?") geeft „Planter" een middel aan voor die categorie van werkloozen, die kleinen landbouw kunnen beoefenen. 't Ware toch voor het Gouvernement niet moeilijk in elke afdeeling een complex van ± 400 bouws aan te wijzen, waarop elk werkwillige ex-planter zich een stuk van hoogstens 25 bouws mag open kappen.

In een tijd, die in geheel de wereld grooter krachtsinspanning voor geringer vergoeding eischt, is het — naar het inzicht van *De Loc.* (5/7 „Non Valeurs") — niet erg harder te moeten werken en minder te verdienen. Maar het is erg niet te *kunnen* werken en *niets* te verdienen. Voorzieningen voor deze menschen worden verhinderd door *het groeiend aantal blijvend ongeschikten*, de non-valeurs; tusschen het heirleger der non-valeurs gaan de bruikbare krachten verloren. Het toenemend getal dergenen, die zonder geregelde inkomsten leven of van de eene betrekking naar de andere zwerven, brengt in een samenleving als de Indische een schadelijk element. Men moet, daar aan den rand van desa en kampong, niet een aangroeisel laten bestaan van heel- en half-Europeesche mislukten. Zij vormen een slechte plek in de samenleving, die zich uitbreidt en besmettend werkt. Doeltreffende maatregelen terzake mogen zich niet langer laten wachten. Er bestaat reden niet alleen voor terugzending naar Nederland, waar die mogelijk is, doch voor instelling van een werkinrichting, van *een Indisch Veenhuizen*. Dan alleen, wanneer men zorgt voor de isoleering dezer even beklagenswaardige als schadelijke elementen, zal men de anderen behoorlijk kunnen helpen. Dan pas zal men kunnen streven naar een zoodanige organisatie van arbeidsbemiddeling en werkverschaffing, dat in de komende tijden elke bruikbare werkkracht wordt benut en dat, waar mogelijk, wie werken *wil* en *kan* gelegenheid tot werken krijgt.

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De plannen der Regeering met het lager onderwijs voor de Inlanders en daarmede gelijkgestelden, geven aan de Inheemsche bladen nog steeds stof tot bespreking en tot speculatie over wat de toekomst op dit gebied zal brengen.

In verband met het door de Hollandsch-Inlandsche Onderwijscommissie ingediende rapport, hetwelk nog niet officieel bekend is, maar waarover de Europeesche bladen toch al in eenige artikelen een overzicht gaven, is de *Bintang Mataram* van 19 Mei van oordeel, dat het advies wat betreft de wijziging van de onderwijspolitiek, naar „andere oorzaak" ruikt.

Onlangs werd n.l. door het I. E. V. de weeklacht geuit dat de Indo's steeds meer verdrongen worden door Indonesiërs. Met de bedoelde wijziging zegt het blad nu echter het I. E. V. te kunnen gelukwenschen, want nu behoeven de Indo's niet meer bevreesd te zijn door de Indonesiërs verdrongen te zullen worden.

Is het rapport van die commissie wel op goede gronden gebaseerd? vraagt schrijver. Moet het aantal H. I.-scholen te groot worden geacht en moet de oprichting van particuliere Holl. Inl. scholen worden bemoeilijkt omdat 60 pct. van de leerlingen de studie niet heeft kunnen voortzetten?

Niet weinig leerlingen van de Europeesche lagere scholen hebben ook niet verder kunnen studeeren, maar waarom wordt dan het aantal van deze scholen ook niet te groot genoemd?

Het aantal scholen met Westersch onderwijs voor de Indonesiërs is 19 grooter dan het aantal Europeesche lagere scholen, maar vergelijk nu eens het aantal zielen der blanken met dat der Indonesiërs en de uitkomst geeft een juist antwoord op de vraag of het aantal H. I.-scholen voor de Indonesiërs reeds genoeg is of niet.

In Europa is de werkeloosheid veel grooter dan in Indië, maar daar worden nooit pogingen gedaan door de regeeringen om het aantal werkloozen te beperken door de uitbreiding der scholen te belemmeren. Geen wonder dat de te verwachten regeeringsmaatregelen een hevige opschudding teweeg brengen onder het volk, want men wil niet alleen den vooruitgang van het volk tegenhouden, maar ook den weg dien het op eigen initiatief nam, zonder regeeringszorg afsluiten. Het volksonderwijs is een regeeringszorg en omdat de Regeering wegens verschillende omstandigheden haar plicht nog niet heeft kunnen vervullen, is het volk zelf aan het werk gegaan.

Nu wil de Holl.-Inl. Onderwijscommissie dit initiatief belemmeren, hetgeen het volk ontevreden maakt.

Wij hopen, — zegt het blad, dat de Regeering in dezen naar de stem van het volk luisteren wil, want anders maakt zij als het ware propaganda voor de uitbreiding van het aantal non-coöperators in Indië.

Het blad Djawa Tengah van 3 Juni zegt naar aanleiding van het voorstel der H. I. O.-commissie om de H. I. S. zoodanig te reorganiseeren dat het Hollandsch eerst in de 4e klas wordt gegeven omdat de resultaten van het Hollandsch onderwijs aan Inlandsche kinderen zeer gering zijn, vergeleken bij de millioenen die daarvoor worden uitgegeven, o.a. het volgende:

Genoemde commissie beziet de zaak slechts van de financieele zijde, maar verliest de moreele voordeelen die het volk van het Holl. onderwijs geniet, uit het oog.

Dat voorstel kan onder het volk de meening doen ontstaan, dat men het ver wil houden van de landsbetrekkingen waarvoor Hollandsch zeer noodig is. Het kan zelfs zoo ver gaan, dat een deel der intellectueelen zal kunnen zeggen dat men het Inlandsche volk dom wil laten blijven opdat het nooit zijn onafhankelijkheid zal herkrijgen.

Uit de *Sin Po* (Mal. editie) van 6 Juni:

De vereeniging van Indonesische onderwijzers heeft een brochure uitgegeven getiteld: „de H. I. S. in gevaar", waarin geprotesteerd wordt tegen de pogingen om het peil van het Inlandsch onderwijs te verlagen.

Door de Hollandsche pers worden allerlei motieven aangevoerd om de H. I. S. te doen sluiten en door goedkoope en minderwaardige scholen te vervangen, maar de belangrijkste motieven worden niet genoemd. Deze zijn van economischen en politieken aard en hebben geen betrekking op „paedagoochelarij". De Hollandsche pers ziet niet graag dat de Inheemschen te snel vooruit gaan en daarom blaffen ze de opening van hoogescholen die zij „duur" en „onnuttig" noemen, steeds aan.

Het andere belangrijke motief, dat opzettelijk niet genoemd wordt, is de economische vrees, d.i. de vrees, dat, wanneer het aantal ontwikkelde Indonesiërs grooter wordt, het voor de Hollanders moeilijker wordt om in Indië hun brood te verdienen.

Wij achten het van belang, zegt het blad, om deze kwestie te bespreken, omdat men ook tegenover de Chineezen goochelen wil. Ook de Holl.-Chineesche school wordt te duur genoemd voor de Chineesche kinderen en men wil ze ook door de Mal.-Chineesche school vervangen.

Gelukkig heeft de Chineesche Onderwijzersbond er dadelijk tegen geprotesteerd en er een duidelijke en ondubbelzinnige houding tegenover aangenomen. Voor het oogenblik is de Hollandsche taal een beter en belangrijker wapen in den strijd om het bestaan dan het Maleisch. Daarom alleen hechten zij zoo'n groote waarde aan de Hollandsche taal en niet omdat zij erg Hollandsch-gezind zijn en het Maleisch geringschatten. De Oosterlingen willen dwingen naar Maleische scholen te gaan, is hun vooruitgang willen tegenhouden en alle „paedagogische"

smoesjes van ware of valsche „deskundigen" kunnen dat niet verbergen. Een Chinees of Inlander van een kampongschool is geen „tegenstander" voor een Europeaan, maar een Oosterling van gelijke opleiding is een gevaarlijk concurrent.

De Oetoesan Sumatra van 21 Mei oefent critiek uit op de gemeentepolitiek van Medan. Uit alles blijkt dat deze gemeente de blanken boven de Indonesiërs bevoordeelt. Voor verschillende gemeentebetrekkingen worden krachten uit Holland genomen, terwijl best volstaan kan worden met inheemsche krachten. De straten die tevoren Inlandsche namen droegen, krijgen thans Europeesche. De arbeid van de Inlandsche raadsleden komt, mede door het verplicht gebruik van het Hollandsch, niet tot zijn recht. Men behoeft zich niet te verwonderen als t.z.t. deze leden in arren moede allen uit den raad treden.

In de *Revue Politiek* van 24 Mei wordt een artikel vervolgd over den nationalen strijd en de massale weerbaarmaking van het volk. Ten aanzien van deze kwestie acht schrijver samenwerking met de Regeering niet wenschelijk; in de eerste plaats omdat in elk land een gezond politiek leven niet kan bestaan indien de Regeering zich niet boven de partijen weet te verheffen. De massale actie moet er op gericht zijn de Regeering te dwingen zich naar de inzichten van de massa te richten. T. a. v. de kwestie hoe de Indonesiërs zich moeten organiseeren, merkt schrijver op, dat elke massale actie gebaseerd moet zijn op het in het leven roepen van tegenstellingen, zooals Westen en Oosten, kolonisator en gekoloniseerde, enz.

Het besluit van de P. P. P. K. I. tot oprichting van coöperatieve vereenigingen en vakbonden van arbeiders en landbouwers geeft een schrijver in de *Nan Sing* van 22 Mei aanleiding om een uitvoerige beschouwing te houden over de urgentie van dergelijke vakbonden. Hij wijst in dit verband op de goede positie der arbeiders in Europa en in Amerika. Dank zij hun organisaties weten zij in die landen steeds betere loonen en behandeling te bedingen. De aandacht wordt er voorts op gevestigd dat de Indonesische maatschappij in al haar geledingen belang heeft bij een bevredigende positie der arbeiders en landbouwers.

In de *Sin Tit Po* van 23 Mei wordt met betrekking tot dit onderwerp gezegd dat, dank zij het streven van dr. Soetomo naar de verheffing van de positie der arbeiders, te Soerabaja in den laatsten tijd verscheidene vakvereenigingen worden opgericht onder leiding der leden van de Indonesische studieclub aldaar.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redactie van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor N.-I.

Uit nr. 50 van 14 Juni: 25 Jaren Administrateur. De Nestor de Bandjarplanters, Daan van Hulstyn vierde 5 Juni zijn zilveren jubileum). — Boschbouw en de teelt van voedingsgewassen. — Selectie van superieure klapperboomen (ontleend aan de Agr. Jrl. of Fiji). — Landbouwkundige voorlichting (Uit het Soer. Hbl. De belangstelling voor Zuid-Sumatra als cultuurgebied is in de laatste jaren belangrijk toegenomen, speciaal in cultuurkringen op Java en in Deli).

Uit nr. 51 van 21 Juni: Pasir Nangka, de kampongtheecultuur en de theerestrictie, door L. J. Vroon. — Het fnuikende voorschotsysteem. — Het handelsverkeer van de V. S. v. Amerika met Ned.-Indië.

Eigen Haard

van 26 Juli nr. 30: De stafmuziek te Batavia, door G. M. N. (die vermoedelijk zal worden opgeheven. Om de Bat. stafmuziek heeft zich sedert 1904, toen Nico Gerharz de leiding op zich nam, het muziekleven in de hoofdstad gegroepeerd. Voor Batavia beteekent het een verlies van een belangrijk deel van zijn kunstleven).

De Hollandsche Revue.

Nr. 15 van 1 Aug. Iets over olifanten. Hoe ze leven en hoe ze werken, door L. D. Petit. — De Hollander in de Koloniën. Waarom Hollands kolonisatie slaagde, door Zentgraff in het Soer. Handelsblad.

De Indische Gids

van Augustus. De grenzen van ons koloniaal gebied. Uit nagelaten papieren van wijlen J. van Roon, samengesteld door A. Tissot van Patot (behandeld worden Borneo en Suriname). — De Koninklijke Pakketvaart Maatschappij en haar nieuwe overeenkomst met de regeering, door M. A. J. Kelling. — Daendels' wijzigingen in de Strafrechtspraak en het Gevangeniswezen van Nederl. Oost-Indië, door A. Hallema. — De Britsch-Indiërs in Suriname, door R. Karsten, besproken door Fred. Oudschans Dentz. — Verslag omtrent den toestand der Ned. Handel Mij. in het boekjaar 1929.

Indisch Militair Tijdschrift

Afl. 6: Vordering en in bezitneming, door G. I. van Leeuwen. — Het Mitrailleurvraagstuk in den aanval bezien uit tactisch-organisatorisch oogpunt, door B. D. de Vries. — Een nieuwe batterijdienst, door M. Engles. — Enkele beschouwingen over de bewapening van de Engelsche luchtmacht en die van de luchtvaartafdeeling van het Ned.-Ind. leger, door R. Roos. — De Artillerie Constructie Werkplaatsen te Bandoeng, door ir. P. A. de Blieck.

De Indische Culturen (Teysmannia)

Nr. 13 van 1 Juli: Spathoglottis Bl., door H. J. Wigman (van deze orchidee bestaan er wel 40 soorten). — Bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld, door dr. Z. Kamerling IV. (behandeld worden de lianen) Rapport v. d. Economische-botanist v. h. depart. van Landbouw van Ceylon, L. Lord, over een bezoek aan Malakka, Indo-China Sumatra en Java. II. — Samenwerkende krachten in de bergcultures. III (Superintendenten-Adviseurs-Controleurs van de Administratie). — Het rubbercultuurprobleem, door M. A. J. Kelling. — Onze Indische tabak (draagt voor minstens f 24 millioen per jaar bij tot de inkomensvorming van Nederland.)

De Indische Mercuur

van 6 Aug. nr. 32: De slechte Theemarkt en de rationaliseering van de Theeindustrie door C. M. Hamaker (er is te veel thee) Aanstelling van een Ned.-Ind. expert te New York (er is steeds dringende behoefte aan een permanenten ervaren vertegenwoordiger in Amerika van de N. I. belangen van algemeenen aard, naast de diverse handelsvertegenwoordigers van ieders eigen belangen).

De Indische Verlofganger

25 Juli nr. 51: Valentyn's occultisme, door S. Kalff. — Nr. 52 van 1 Aug. Het 15-jarig bestaan van den pensioenbond van Indische ambtenaren (herdacht op 26 Juli) — De Westindische Compagnie en Piet Hein, door S. Kalff. — Nr. 1 van 8 Aug.: Antonio van Diemen, door S. Kalff. — Iets over het leven en streven der Balineezen. (Een babbeltje met den Tropenschilder Ernst Vollbehr).

Landbouw en Veeteelt

Nr. 27 van 27 Juni: De taak van het nutvee in het landbouwbedrijf, door dr. J. Merkens (vervolg). — Een en ander inzake het Gouvernements-proefstation voor pluimveeteelt gedurende 1929, door ir. W. F. Gerhardt.

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan"

Nr. 12 van 30 Juni: Malaise en prijsdaling.

Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw.

Afl. 4, van Aug. is geheel ingenomen door een bijdrage van H. F. Tillema: Filmen en fotografeeren in de tropische rimboe met foto's van den schrijver, die zijn ervaringen weergeeft op fotografisch gebied van zijn tochten door den Indonesischen archipel.

Nederlandsch-Indië.

Afl. 10 van 15 Juni: Historische banden (vervolg) De band met Rembang. — Iets over den huidigen economischen toestand van N.-I., door Carnivoor. — De Band Holland-Indië, de Phohi en Nirom, door ir. J. Eigenhuis. — De V. C. en de officieren, door mr. P. Hamer. — Genève en de Poenale Sanctie, door C. J. A. M. N.

Onze Vloot

van Aug. nr. 8: West-Indische reisbrieven IV., door Kroese. — Een veteraan van de Marine in de 19de eeuw, door S. Kalff (d.i. J. C. Wolterbeek) — Marine-herinnerinningen van Bram Pardoen.

De Planter

van 30 Juni, nr. 461: Studiereizen voor Assistenten). Het jaarlijksche planterscongres op Java.

Oedaya.

Afl. 6, van Juni: Minahassa, door Mas Pryohoetomo. — De regent van Bangkalan, door B. van Berenstein.

Politiek Economisch Weekblad.

Uit nr. 44 van 30 Juli: De Rubberplantersvergadering van 17 Juli in het Kol. Inst., door C. Poortman. — Iets over de V. E. D. A.-werving, door B. Alkema. — De zending in Ned.-Oost-Indië, door H. J. v. d. Munnik.

Uit nr. 45 van 6 Aug.: Verontwaardiging (naar aanleiding van het antwoord van de regeeringsgemachtigde voor alg. zaken, den heer Kiewiet de Jonge, op de algemeene beschouwingen van den Volksraad). — Hierover handelt eveneens: Onbegrijpelijk, door jhr. mr. B. C. de Savornin Lohman. — Het gevaar van Buitenzorg, door C. K. Elout.

Spoor- en Tramwegen

van 5 Aug. no. 3: Electrische Installatie van het nieuwe Station en Emplacement Batavia, door H. H. Fronczek.

Tropisch Nederland

Afl. 7, van 28 Juli: De zending en de beschaving in Indië, door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis. VII, — Aruba, het goudeiland, door C. K. Kesler I.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Annalen van onze Lieve Vrouw van Heilig Hart. Aug. Nr. 8: De brief bij de Kaja-Kaja. — Een bezoek aan de melaatschen, door pater W. Zeegers.

Katholieke Missiën afl. 10 van Aug.: De Congregatie der Fraters van O. L. Vrouw van Barmhartigheid en de Missies, door P. Jucundus. De Missie van Suriname, Sumatra, Celebes.

Kruistriomf van Aug.: Maria Moersinah, door J. de Rooy.

Nederlandsch Zendingsblad van Aug.: Herdenking van het 75-jarig bestaan der Nieuw-Guinee-Zending, door P. J. Grondel Jr. — Larat (de standplaats van den hulpprediker der Noord-Tanimber-Eilanden, 10 dagen varen van Ambon).

BOEKENSCHOUW.

Bij de N. V. W. Versluys' Uitgeversmaatschappij te Amsterdam zag het licht *„Indië Vooruit"*, leesboek voor de hoogste klassen der christelijke schoolen, door D. J. Coumou en G. Luyendijk. Een boekje, geschreven voor de Indische christelijke scholen.

Bij dezelfde uitgeefster verscheen *„Leerboekje voor de Indische Geschiedenis"*, ten dienste van het Christelijk onderwijs in Nederl. Indië, door P. Lok en W. Schmidt. Prijs f 0.70.

Suriname

In ons nummer van 10 Juli deelden wij de motie mede door den heer Snellen bij de Koloniale Staten ingediend naar aanleiding van het bestuursvoorstel om het Militair Hospitaal om te zetten in een Burgerziekenhuis. In de Koloniale Staten heeft een interessant debat daarover plaats gehad. Zoowel voor- als tegenstanders hebben zich dapper geweerd.

Ten einde alle bezwaren tegen zijn motie uit den weg te ruimen heeft de heer Snellen in de vergadering van 7 Juli de motie gewijzigd en voorgesteld die als volgt te doen luiden:

„De Koloniale Staten gehoord de besprekingen over het samenbrengen van de geheele geneeskundige verzorging van Suriname onder den burgerlijk geneeskundigen dienst in de zittingen van 26 Juni en 7 Juli,

Overwegende dat de eerste stap daartoe zal wezen de omzetting van het Militair Hospitaal in een Burgerziekenhuis,

Besluiten zich in beginsel uit te spreken tot het brengen van het Militair Hospitaal onder burgerlijke leiding,

Noodigen den Gouverneur uit een plan daarvoor in te dienen, en gaan over tot de orde van den dag."

De motie, in stemming gebracht wordt aangenomen met 6 tegen 5 stemmen.

***

Te Paramaribo heeft op 's Lands grond Boniface, onder groote belangstelling, de opening plaats gehad van het Buitengasthuis voor arme zieken, ter

opneming van zieken, die geen verpleging in het Militair Hospitaal noodig hebben, maar daar werden ondergebracht, omdat het hun thuis aan alles ontbrak. De geneeskundige Inspecteur, Dr. Lampe, heeft een zeer interessant openingswoord gesproken, waarbij hij ook eenige historische feiten mededeelde.

Dit gasthuis, dat, naar uit het gesprokene bleek, aan alle redelijke eischen voldoet, is een belangrijke stap vooruit in de ziekenzorg.

Gouverneur Rutgers heeft hartelijke woorden van waardeering gesproken tot Dr. Lampe, wiens werk met deze stichting zijn bekroning vond.

De gedachte om de arme zieken iets goeds te geven kwam van dr. Rutgers.

***

Verschenen is het jaarverslag over 1929 van den Openbaren Gezondheidsdienst in Suriname, een uitgave waaraan veel studie gewijd is. Zij bevat een schat van statistieke gegevens.

De gezondheidstoestand van Suriname gedurende 1929 was gunstig, en objectief beschouwd als de gezondheidstoestand in een Zuid-Amerikaansch tropenland, èn relatief beschouwd in vergelijking met voorafgaande jaren.

Van de inlandsche bevolking bedroeg de geboorte 30 per duizend en de sterfte 17 per duizend. Geboorte overschot derhalve 13 per duizend. Bij de Britsch-Indiërs bedroeg de geboorte 42 per duizend en de sterfte 14; overschot derhalve 28. Ook bij de Javanen valt een merkwaardige vooruitgang te constateeren.

Het geboortecijfer was hooger dan ooit in de voorafgaande jaren geconstateerd, hooger dan in het tot heden ten aanzien van de gezondheidsindices meest gunstige jaar 1925, het geboortecijfer bedroeg 31. Het sterftecijfer was lager dan in de beide voorafgaande jaren, even laag als in 1925, namelijk 14. Het geboorte-overschot bedroeg dientengevolge niet minder dan 17 per duizend, een overschot tot heden bij de Nederlandsch-Indische bevolking in Suriname nimmer aangetroffen.

In het algemeen geldt verder weder de volgende opmerking:

In vergelijking met Britsch Guyana is in Suriname het geboortecijfer hoog, het sterftecijfer laag en het geboorteoverschot dientengevolge groot.

***

Het Hof van Justitie te Paramaribo heeft arrest gewezen inzake de vordering van het Gouvernement tegen Kong Ngie Tong, de Chineesche societeit, waarover wij het in een vorig nummer hadden. Het Hof heeft de rechtspersoonlijkheid aan deze societeit ontnomen. Er is een curator benoemd voor de afwikkeling der zaken.

Naar *„De Surinamer"* verneemt zal Kong Ngie Tong in hooger beroep gaan in Nederland van dit vonnis.

Hetzelfde blad schrijft verder:

Als gevolg van deze zaak speelde zich een halve tragedie af op het politiebureau. Gelijk bekend heeft Kong Ngie Tong zich steeds het lot van oude, behoeftige landgenooten aangetrokken. Zoo waren er ook oudjes, die werden bedeeld. Wekelijks ontvingen ze een rijksdaalder. Nu de vereeniging als zoodanig heeft opgehouden te bestaan en alles onder zegel ligt, meenden ze niet beter te kunnen doen dan zich tot de politie, die dit alles naar hun opvatting heeft gedaan, te wenden om hun rijksdaalder. Daar werd hun echter duidelijk gemaakt, dat ze aan een verkeerd adres waren. Misschien zouden ze het kunnen probeeren bij den curator.

***

In „De West" van 11 Juli een lezenswaardig ingezonden stuk over *„de eerste Gouvernements-vestigingsplaats in Demerara"*.

Onder het hoofd *„Prachtig maar... duur"* laat de redactie daarop deze beschouwing volgen:

„Demerara heeft nu ook zijn eerste vestigingsplaats voor kleine landbouwers. Suriname heeft er reeds meer dan twintig, maar nog steeds is het een probleem om deze instellingen tot een succes te maken.

Het is daarom wel interessant te vernemen, dat onze Engelsche buren van een geheel anderen opzet zijn uitgegaan. Hebben zij den steen der wijzen gevonden? De vergelijking valt, wat het begin betreft, beslist uit ten voordeele van Demerara. De eerste vestigingsplaats wordt daar een klein Paradijs genoemd. Het gouvernement heeft het land niet alleen op loozing gebracht, er zijn aardige huisjes op gezet voor de settlers, er is gezorgd voor irrigatie en drainage, voor goede wegen, een vaarkanaal, zelfs een sportterrein. Het kan waarlijk niet mooier. Maar... wij vreezen met groote vreeze. Als we zien welke aanzienlijke bedragen de landbouwers voor een en ander zullen hebben op te brengen, dan betwijfelen wij of een lapje van drie akkers rijstland met een kwart hectare voor kostgrond, zulke kosten kan dragen. Wij vreezen voor een overbelasting, die de zaak topzwaar maakt. De proef blijft intusschen interessant en mocht het blijken dat onze Engelsche buren het aan het rechte eind hebben, dan is tevens de weg voor ons aangewezen. Maar vooreerst blijft afwachten de boodschap."

***

De gouverneur heeft bij de Koloniale Staten een ontwerp-verordening ingediend tot verhooging van de bauxietbelasting.

Aan het slot van de M. v. T. behoorende bij de verieden jaar aan Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden verordening nopens het verleenen van een bijzondere concessie aan de Surinaamsche Bauxiet Maatschappij heeft de gouverneur mededeeling gedaan van zijn voornemen om een voorstel in te dienen tot verhooging o.a. van de belasting op bauxiet. De tegen een zoodanige verhooging bestaande bezwaren, aangevoerd door voornoemde maatschappij, bij welke „tijdens haar optreden als pionieronderneming voor bauxietwinning in Suriname verwachtingen gewekt zijn betreffende de voorwaarden, waaronder zij haar bedrijf zou uitoefenen" en die hebben geleid tot het aan deze maatschappij verleenen eener bijzondere concessie, zijn thans niet meer aanwezig.

Voorts is reeds sedert geruimen tijd bij het verleenen van vergunningen tot het doen van onderzoek naar bauxiet aan betrokkenen medegedeeld, dat het in het voornemen van het bestuur ligt de bauxiet-wetgeving te herzien, in dien zin dat meer baten uit de ontginning van bauxiet voor 's lands kas zullen worden bedongen. De gouverneur stelt thans voor om de belasting per ton bauxiet van 13½ cent te verhoogen tot 50 cent.

Daarbij heeft hij overwogen, dat de waarde van een ton in Suriname gewonnen bauxiet gesteld kan worden op een bedrag van om en bij f 12.50. De belasting komt dus na de verhooging tot 50 cent overeen met ongeveer 4 pct. van de waarde van de grondstof. Vergelijkt men dit percentage met hetgeen geheven wordt van goud (5 pct.) of met hetgeen in andere landen wordt geheven van delfstoffen in het algemeen (veelal opgevoerd tot 10 pct. van de waarde van het product) dan blijkt, dat bauxiet zeker niet in een nadeelige positie wordt geplaatst. Anderzijds neemt de gouverneur het standpunt in, dat een sterkere verhooging op de ontwikkeling van de bauxietnijverheid in het tegenwoordige stadium een remmenden invloed zou oefenen.

Belanghebbenden bij deze industrie zijn van het voornemen tot verhooging der lasten op de hoogte gesteld. Met de belangrijkste hunner, de N.V. Kalbfleisch Corporation of Surinam, zijn, mede met het oog op de bij dit lichaam bestaande ontginningsplannen, besprekingen met betrekking tot deze verhooging gevoerd, waarbij is gebleken dat bij haar daartegen in beginsel geen bezwaren bestaan.

De Surinaamsche bauxietmaatschappij wordt door de thans voorgestelde verhooging niet getroffen, daar aan haar, krachtens de voorwaarden der verleende bijzondere concessie, restitutie van het meerdere recht zal worden verleend.

***

Verschenen is het vijfde nummer van de eenmaal in het jaar gepubliceerde *„Emanpicatie Courant"*. Wij komen daarop terug.

***

Op Curaçao is begin Juli aangekomen ir. J. J. van Wouw om als deskundig afgevaardigde van de Kamer van Koophandel te Paramaribo, inlichtingen te verschaffen aan de directie der Curaçaosche Petroleum Industrie Mij. voor de levering van uit Surinaamsch hout gebouwde woningen voor het Inlandsch personeel der petroleum maatschappij op Curaçao.

Naar de Amigoe vernam heeft de heer Van Wouw zich in verbinding gesteld met het Bestuur en met particulieren en is bezig plannen en berekeningen te maken van woningen.

***

„De Standaard" van 1 Aug. schrijft:

De oproep voor de in nood verkeerende Herrnhutter-Zending in Suriname is niet zonder weerklank gebleven. Behalve eenige flinke bedragen voor de loopende rekening kwam er f 8500 in voor het tekort. Natuurlijk is het Zeister Zendingsgenootschap dankbaar voor deze hulp. Maar... het doel is nog niet bereikt. Zou het werkelijk voor Nederland onmogelijk blijken te zijn om in afzienbaren tijd tenminste het tekort over 1928 (f 25.000) te dekken? Zeker willen velen de behulpzame hand bieden, opdat de in het jaar zoo dringend noodige, nog ontbrekende ruim f 16.000 van het tekort 1928 aangezuiverd worden. Wij zullen toch de kleine Broedergemeente, in zorg wegens ons Suriname, niet aan haar lot willen overlaten? Gironummer 24696.

Curaçao

Monseigneur Vuylsteke. †

Vier dagen na het bereiken van den 61-jarigen leeftijd is „de bisschop van Curaçao", Gregorius Michaël Anthonius Maria Vuylsteke te Willemstad overleden. Het uitblijven van nader bericht omtrent zijn toestand had blijkbaar niet de door ons gehoopte oorzaak. Met hem verdwijnt een stuk geschiedenis van Curaçao. Hij kende Curaçao; ook op Aruba en St. Martin heeft hij als pater gewerkt. Maar zijn apostolisch vicariaat van 20 jaren, van langeren duur dan dat van een zijner voorgangers, heeft de Roomsche missie tot een nooitgedachte ontwikkeling gebracht. Wie later in de Curaçaosche geschiedenis over het bijzonder onderwijs zal spreken, moet Vuylsteke noemen, nu niet in de eerste plaats om de vermeerdering van den geldelijken steun uit 's lands kas, dien hij heeft weten te verkrijgen, of om den voortgang op den weg der „gelijkstelling", dien hij bijna tot het einde heeft kunnen bewandelen, maar om hetgeen hij, vóór het zoover was, en voorzeker ook later, toen hij zich wat ruimer bewegen kon, op onderwijsgebied heeft bereikt. Wij hebben het gedenkboek 1870—1920 der Dominicaner missie op Curaçao nog eens erop nageslagen, maar welk hoofdstuk men ook inziet, het getuigt al van het werk van den bisschop, ongeacht de nog ongeschreven hoofdstukken, die na 1920 eraan toegevoegd zouden moeten worden. Op velerlei gebied heeft geheel Curaçao groote verplichtingen aan Mgr. Vuylsteke.

Mr. Weitjens en het Papiamentisch.

Mr. Schalkwijk, de Rotterdamsche rechter, schrijft ons:

Of men in Curaçao, d. w. z. op de Benedenwindsche Eilanden, „prettig" kan leven zonder eenige kennis van het Papiamentsch, vraagt Mr. Weitjens in no. 30 van dit Weekblad, hetwelk mij thans eerst onder de oogen komt. Zeker kan men dat. Ik ben zelf met een schamel beetje kennis van die taal als lid van het Hof van Justitie in Curaçao gekomen en heb van mijn verblijf aldaar niettemin de aangenaamste herinneringen. Maar een andere vraag is het, of een ambtenaar, die dagelijks met alle deelen van de bevolking in aanraking komt, niet alleen „prettig" leven kan, doch ook zijn taak naar behooren vervult, indien hij van hetgeen toch nog steeds op Curaçao, Aruba, en Bonaire de volkstaal is, geen woord verstaat, noch spreken kan.

Dat men in den kring van de petroleumindustrie zijn weg vindt zonder Papiamentsch, dat de „upperten" het Nederlandsch voldoende meester is om zich met

den Hollander in zijn taal aangenaam te onderhouden, het is mij bekend. Doch de rechter op de Benedenwindsche Eilanden, om mij voor het oogenblik te houden aan het ambt, dat aan Mr. Weitjens en mij het beste bekend is, placht zijn cliëntèle, althans in mijn tijd, slechts bij uitzondering te vinden in de „petroleum" of onder de notabele kringen en het grootste gedeelte van de rechtszaken zal ook nu nog wel zich bepalen tot de volksklasse, die zich enkel en bij voorkeur van het Papiamentsch bedient.

Alleen indien Mr. Weitjens mij wil verzekeren, dat dit laatste niet meer het geval is, dat hij als rechterlijk ambtenaar in strafzaken bijv. den tolk voor de Papiamentsche taal ook bij het verkeer met de volksklasse daarin geheel kan missen en dat hij bijv. bij de behandeling der vele familiezaken, waarover de bevolking den rechter pleegt te komen spreken, niet langer afhankelijk is van den welwillenden bijstand van een der griffie-ambtenaren, dan, doch dan alleen zou er wellicht, althans voor bepaalde gevallen, aanleiding zijn terug te komen, op den z. i. verkeerden weg, ingeslagen door het Comité voor den West-Indischen Leergang en sinds kort ook door het Departement van Koloniën ten aanzien van de Curaçaosche politie, om den ambtenaren, die naar Curaçao worden uitgezonden, althans eenige kennis mede te geven van het taaleigen van de bevolking der Benedenwindsche Eilanden.

Alleen door kennis van zijn taal dringt men tot de ziel van het volk door.

Mocht Mr. Weitjens mij niet gelooven, dan zou hij wellicht hieromtrent bij de Roomsch-Katholieke missionarissen, menschenkenners bij uitnemendheid, navraag kunnen doen, waarom zij op de Benedenwindsche Eilanden voortgaan zich èn in hunne kerken èn in de voor hunne parochianen bestemde pers te bedienen van het Papiamentsch.

Uit den Verren Vreemde

De Koloniale Tentoonstelling te Antwerpen.

I.

De Antwerpsche en Luiksche tentoonstellingen zijn overgelaten aan het particulier initiatief. Dit is een afwijking van hetgeen men dikwijls ziet bij het inrichten van groote internationale tentoonstellingen. De gang van zaken is hierdoor aanvankelijk dan ook een andere geweest, dan wanneer de regeering begint met het benoemen van hoofdleiders en het beschikbaar stellen van gelden.

Reeds lang hing het plan tot het houden van een wereldexpositie in Antwerpen in de lucht. In 1924 legden eenige vooraanstaande persoonlijkheden een voorstel ter zake aan 't stedelijk bestuur voor. Burgemeester en schepenen zegden hun medewerking toe, zoodat al spoedig een Initiatiefcomité geïnstalleerd werd. Dit had de hoogste burger- en militaire autoriteiten uit de provincie en de stad als eere-voorzitters, de kopstukken uit den Antwerpschen handel namen er gaarne zitting in. Het koos 1930 als tijdstip. Dit was 't eeuwfeestjaar van Belgisch onafhankelijkheid en dan zou de inhuldiging plaats vinden van de nieuwe zeevaartinstellingen, waardoor de Scheldestad zich de grootste haven van heel de wereld hoopt te maken. Een terrein werd gevonden bij de oude vesting-omgeving. Een beroep werd gedaan op de bevolking van België om 15 millioen bij elkander te krijgen, als stichtingskapitaal der naamlooze maatschappij. Het bedrag was in enkele weken bijeen. De zaak was aldus verzekerd. In April 1926 werd de N.V. „de Internationale tentoonstelling voor koloniën, zeevaart en Vlaamsche kunst" opgericht.

Onder de personen, die in Antwerpen in de handelswereld, een plaats van beteekenis innemen, was een wedijver om in den Raad van Beheer of in het College van Commissarissen plaats te nemen. Voorzitter van den Raad werd het Kamerlid G. E. van den Broeck ondervoorzitter van de Handelsrechtbank; voorzitter van het College werd R. Rotthier groot reeder; voorzitter van het Uitvoerend comité A. Martougin voorzitter van de Nijverheidskamer.

Daarna werd de regeering er eerst bijgehaald. Natuurlijk had men zich voordien in principe van haar instemming verzekerd, maar officieel werd deze nu erkend en bevestigd door de benoeming van een Algemeen commissaris, die thans graaf A. van den Burch is. Ook werden subsidies verleend en werd toezegging van inzendingen gedaan. Bovenal was de hulp van de regeering echter onmisbaar om de uitnoodigingen aan de vreemde naties te zenden.

De werkzaamheid van het Algemeen regeeringscommissariaat is, op stuk van zaken, een zeer omvangrijke geworden. Ook is een Hooge beschermingscommissie gevormd, die Prins Leopold en Prinses Astrid tot eere-voorzitters heeft, en waarin o.m. alle ministers zijn opgenomen. De Koning en de Koningin hebben het hooge beschermheerschap aanvaard.

In den architect J. Smolderen is een ondernemend knap bouwkundige gevonden, die niet alleen het algemeene plan, doch ook nog verschillende mooie gebouwen heeft bezorgd.

Financieel berust de onderneming behalve op de vermelde aandeelen van 15 millioen fr., op de subsidies en hulp in anderen vorm van rijk, provincie en stad, op de verhuring der standplaatsen in de hallen, de plaatsen in de tuinen, de restaurants, café's, enz., voorts op de toegangskaarten en abonnementen (160.000 abonn. brachten dadelijk 8 mill. fr. op).

De mooie maand Juni deed een financieel succes verwachten. De regenmaand Juli heeft de hoop hierop nog niet doen opgeven.

Wij spreken over de Luiksche tentoonstelling hier niet afzonderlijk, omdat het ons voornemen is, in hoofdzaak te komen op datgeen wat de koloniën betreft of daarmede in verband te brengen is.

Laat ons hier twee belangrijke onderdeelen van de wereldkermis de eer geven van hoofdaantrekkelijkheden te vormen, al zullen wij er verder niets over vertellen: Oud-België en het Luna-park. Op vele tentoonstellingen heeft men weergegeven oude stadsdeelen te bewonderen gehad. De wijk, die in Antwerpen gereconstrueerd is, munt uit door groote afwisseling van huizen, bruggen, wallen, waterpartij en tevens toch door eenheid van goed-oud Vlaamsch; het geheel wordt verlevendigd door de beweging van vele mannen en vrouwen, die zoo weggeloopen lijken van de schilderijen van Antwerpen's grootmeesters. In het Lunapark heeft een talentvol perspectief kunstenaar, in een hoogte van 'n 6-tal meters, de illusie verwezenlijkt dat men er voor hooge alpen staat. De rail-reizigers, in ware grootte, lijken echter reuzen als zij een gletschertop of een berghotel voorbij rutschen.

Onder de 19 buitenlandsche paviljoens maakt het Nederlandsche een zeer goeden indruk. Ons land heeft in den Commissaris-generaal de Oud-Minister Dr. F. E. Posthuma, een bekwaam en onvermoeid leider gevonden. De architect H. Th. Wijdeveld, maakte, in medewerking met het bureau Ir. H. J. Langhout, van ons gebouw een monument der sobere en toch indrukwekkende bouwkunst van onzen tijd. Binnen de ruimte van 12.000 M^2 is veel belangwekkends te zien.

Na de afdeeling doorloopen te hebben, behoudt men o.i. den machtigsten indruk van „Rotterdam". Wie zich tot een studie van 't een of ander zet, wie cijfers en statistieken leest, wie zich in vergelijkingen verdiept kan in andere onderafdeelingen *misschien* waardevolle gegevens vinden, die specifiek nog hooger te noteeren zijn dan hetgeen Rotterdam voor dergelijke onderzoekers beschikbaar stelt, maar op een tentoonstelling als deze, die vooral wil spreken tot de voorbijtrekkende duizendtallen, wint de prijs wie weet te boeien, wie tot stilstaan, tot kijken, of opnemen weet te dwingen. In dit opzicht heeft Rotterdam een les gegeven niet alleen aan alle deelnemers in de Nederlandsche afdeeling, maar is 't naar onze opvatting, ook door slechts enkele uitstallingen in andere paviljoens ongeëvenaard of overtroffen, wij noemen hier eenige diorama's in Kongo en Canada, en de wereldkaarthall in Groot-Brittanië.

In den Rotterdamschen hoek laat de Shell zelfs over dag de petroleum vlammen fel en hoog opstijgen. De Ned. Rijnvaart Ver. laat daarnaast haar vaart en de constructies van P. Smit Jr. op eigenaardige wijze tot hun recht komen. Maar dan vooral de toevoer uit het, door Rijn en Maas en zij- en nevenrivieren doorsneden, achterland naar Rotterdam. Het land- en watergebied, de daarin gelegen steden, de beweging van 1500 Rijnschepen, 1000 binnenschepen, 500 sleepbooten, die de 320 eigen Rotterdamsche schepen en het steeds toenemend aantal vreemde schepen komen bevrachten of ontlasten, dit is in een ingenieus paneel van schilder- en houtwerk, combinatie van uitbeelding en grafische voorstelling, tot een geheel verwerkt, dat zoo, voor zoover ons bekend, geheel nieuw in opvatting en uitvoering is.

Op een wereldtentoonstelling voor de zeevaart hebben, 't spreekt van zelf, vele havens een kijk op uitgestrektheid, inrichting, aanleg enz. enz. gegeven. Groot is 't aantal maquettes, reliefs, platte gronden, vergelijkende voorstellingen, a.a.z. hiertoe ingezonden. Danzig geeft in zijn paviljoen zelfs niets anders dan een overzicht van zijn haven. Er zijn er ook die, zooals de Hansesteden, Hamburg, Bremen, Lubeck, aardig hun scheepjes in beweging laten varen of een treintje over de havenkade laten loopen (groote attractie voor de kinderen), maar, met kleine variaties is dit bij allen hetzelfde en ditzelfde vindt men over Rotterdam ook wel, maar bovendien heeft de groote Maasstad een eigen middel gevonden om den stroom van bezoekers het: halt, hier kijken! toe te roepen.

Van Rotterdam naar het Nederlandsch overzeesch gebied is op de tentoonstelling slechts één pas.

Hier beginnen wij een volgenden keer.

Levenservaring opdoen is een langzaam en moeilijk proces, dat verlicht en verhaast kan worden door lezen.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling 's Gravenhage.

Excursie Koloniaal Instituut.

Het Bestuur van de Afdeeling 's Gravenhage van de Ver. „Oost en West" maakt hierdoor bekend, dat op Donderdag 4 September a.s. een excursie zal plaats hebben naar het Koloniaal Instituut te Amsterdam. De tocht gaat per trein; vertrek van het station H. S. M. des morgens om 9.27 uur. Bij aankomst Centraal Station Amsterdam zijn tramwagens gereserveerd tot vervoer der leden naar het Kol. Inst., waarvan de bezichtiging onder deskundige leiding zal plaats hebben. Op dezelfde wijze zal de terugtocht geschieden per tram en trein. Vertrek per trein uit Amsterdam naar Den Haag om 4.15 uur.

De heen- en terugreis moet gezamenlijk geschieden, anders is de retourkaart ongeldig. Verzamelen vestibule station H. S. M. om 9 uur des morgens ter in ontvangstneming der spoorkaartjes.

Kosten alles inbegrepen *f* 2.70 per persoon, uitgezonderd koffietafel en andere verteringen, waartoe voor eigen rekening gelegenheid bestaat in het Kol. Inst. Lunchpakket kan desgewenscht worden meegenomen.

De deelname geschiedt uitsluitend voor leden en begunstigers met hun gezin tot een maximum van 200 personen. Mochten zich meer personen aanmelden, dan zal een tweede excursie gehouden worden op een nader te bepalen dag.

Aangifte voor deelname moet plaats hebben op Donderdag 28 en Vrijdag 29 Augustus des morgens tusschen 10 en 12 uur ten kantore van het Hoofdbestuur, Korte Voorhout 6, waar tevens genoemd bedrag gestort dient te worden en opgegeven of men aan de koffietafel wenscht deel te nemen.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

In het jaarverslag 1929 van de Afd. Nijmegen staat vermeld, dat de opvoering op 20 Januari 1929 van „de Gandasoeli-legende en de Tjangs", alhier heeft plaats gehad door de „Vereeniging Eurasia", dit moet echter zijn door de *Indische Tooneelclub van Mia Aarwen*.

De plaatsvervangende Secretaris,
E. VERWEIJ MEJAN.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Ledenlijsten.

De nieuwe ledenlijsten der Vereeniging zijn ad f 2.50 verkrijgbaar bij het Algem. Secretariaat Korte Voorhout 6.

Jaargang 1929 „K. W."

Volledige jaargang Kol. Weekblad 1929, verkrijgbaar bij het Alg. Secretariaat ad f 5.— p. jaargang.

VAN DE REDACTIE.

Zuiderzee visscherij Tentoonstelling.

Het bekende Reisbureau Amova, Korte Poten 25, Den Haag, is op de goede gedachte gekomen, gedurende de Zuiderzee visscherij Tentoonstelling te Enkhuizen, dagelijks autotochten daarheen te organiseeren.

Het vertrek is bepaald op 8 uur v.m. Aankomst op de tentoonstelling 12 uur. Vertrek 6 uur. Thuiskomst 10 uur. De route op den heenweg gaat via Haarlem, Amsterdam, Monnikendam en Hoorn en terug over Alkmaar en Castricum.

Boottrein Stoomvaart Maatschappij „Nederland".

Het Agentschap der N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland", de firma Crans & Co. Den Haag meldt, dat de boottrein aansluitende op het thuisvarende mailschip P. C. Hooft, hetwelk 16 Augustus a.s. te Genua verwacht wordt, Zondag 17 Augustus a.s., des morgens 11.00 uur aan het station Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.

Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname en Curaçao.

Voor de na te noemen betrekkingen bij s Lands burgerlijken dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

1e. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 1 hoofdonderwijzer.

2e. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: 4 hoofdonderwijzers.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 7de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

Commissariaat voor Indische Zaken.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Ned.-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdacte;

b. leeraar Duitsche taal (akte B.) bij het middelbaar onderwijs;

c. leeraar Engelsche taal (doctoraal diploma of akte B) bij het middelbaar onderwijs;

d. leeraar bij het technisch onderwijs, in het bezit van de akte Mg en met ervaring scheepswerktuigbouwkunde;

e. houtvester bij den Dienst van het Boschwezen (in het bezit van het diploma landbouwkundig ingenieur K. B.);

f. landbouwconsulent en tuinbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;

g. predikant bij de Protestantsche Kerken;

h. vrouwelijk Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid;

i. rechterlijk ambtenaar (doctoraal diploma Nederlandsch-Indisch recht vereischt);

j. gegradueerd adjunct-accountant bij den Belasting-accountantsdienst (diploma rekeningwetenschap Handelshoogeschool vereischt);

k. adjunct-accountant bij den Belastingaccountantsdienst;

l. accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;

m. adjunct-accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst.

Zij, die voor uitzending voor een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, Afdeeling B., Eerste Bureau.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

A. J. M. v. d. Berg, administratief ambtenaar bij het Binnenl. Bestuur, Van der Merschlaan 18, Zeist; ir. A. Perk, Landbouwconsulent bij den Landbouwvoorl. dienst, Kazerne 15 R. I., Nijmegen; mr. H. J. Breukerman, rechterlijk ambtenaar, Gudelalaan 4, Bussum; mej. B. F. Meihuizen, verpleegster 1e kl. bij den D. V. G., Dalweg 10, Baarn.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

F. Geway, commies gew. bestuur te Palembang, Wilgenkade 69, Rijswijk; D. Kassels, hoofdbesteller P. T. T., Schiedamschesingel 91*b*, Rotterdam; mevr. J. v. Greuningen—Wallenburg, bedieningsleidster P. T. T., Adm. de Ruyterweg 277, Amsterdam; mej. R. A. Wolff, onderwijzeres 2e klasse O. W. L. O., Fortlaan 12, Bussum; mej. A. E. Martens, 1e commies bij het dep. van Onderwijs, Conradkade 60, Den Haag; mej. M. L. Martens, 1e commies bij het hoofdkantoor Boschwezen, Conradkade 69, Den Haag; A. G. Florentinus, niet-gegradueerd referendaris bij den S.S., Galvanistraat 8*a*, Den Haag; R. J. H. v. Alphen, tech. opziener 2e kl. gevang.wezen, Van Blankenburgstraat 130, Den Haag; J. C. Lucas, onderwijzer 1e klasse bij het O. W. L. O., 2e Schuytstraat 207, Den Haag; C. G. v. d. Weele, bedrijfsleider bij het gevangeniswezen, Atjehstraat 44, Den Haag; J. W. Ph. v. d. Berg, onderwijzer 1e klasse bij het O. W. L. O., Pension Charma, Regentesselaan, Apeldoorn; mej. H. Stam, verpleegster 1e kl. bij het Krankz.wezen, Mariastichting, Haarlem; W. A. M. Scholte, tijd. wd. administrateur bij het dept. B. B., Hoogesteeg 15, Driebergen; Ch. J. Brookman, hoofdstationschef bij den S. S. en Tr., Laan van Meerdervoort 325, Den Haag; K. L. F. G. Cramm, telefoonambtenaar bij den P. T. T.-dienst, Obrechtstraat 524, Den Haag; J. P. de Graaf, ambt. 2e kl. dienst In-, uitvoerr. en Accijnzen, Houtrustweg 8, Den Haag; W. A. J. M. Geleijnse, onderwijzer 1e kl. bij het O. W. L. O., p/a. Klazinga, Monster; A. van Dijck, plv. inspecteur van het Inl. Onderw. in het 5e ressort, Celebesstraat 74, Den Haag; J. Leewis, onderwijzer 1e kl. bij het O. W. L. O., v. Weede v. Dijkveldstraat 37, Den Haag; A. de Jong, hoofd der ambachtsschool voor Inl. te Semarang, Hogenkampweg 70, Eindhoven; mej. A. G. Olthof, verpleegster 1e kl. D. V. G., Zuiderhagen 81, Enschedé; R. de Jong, onderwijzer 1e kl. bij het O. W. L. O., Dorpstraat 2, Bergen (N.-H.); C. C. Fisher, controleur 1e kl. bij den P. T. T.-dienst, 2e Sweelinckstraat 111, Den Haag; K. W. L. Bezemer, ass.-resident bij den alg. bestuursdienst, Hendrik de Keyzerlaan 7, Heemstede.

Met Pensioen.

L. J. A. van der Heijden, wnd. pl.v. inspecteur van het Inl. Onderw. in het 4e ressort, Parkweg 225, Voorburg; J. G Slothouwer, leeraar aan de H. B. S. te Soerabaja, Leidscheweg 102*E*, Voorschoten; ir. F. J. R. Bakker, ingenieur 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W., Berberisstraat 57, Den Haag; N. D. Knops, part. onderwijzer te Semarang, Naarderstraat 22, Laren (N.-H.).

Financieele Berichten.

Opgave van de N. V. Haagsche Boaz-Bank,

Molenstraat 45, Den Haag.

Noteeringen ter beurze van Amsterdam.

		4 Aug.	11 Aug. 1930
Aandeelen	Koloniale Bank	158	161
„	Ned. Ind. Handelsbank	138 1/2	141
Cert. aand.	Ned. Handel Mij.	153	152 5/8
Aandeelen	Alg. Exploratie Mij.	175 1/2	170
„	Kon. Petroleum Mij.	391	389 3/4
„	Rubber Cult. Mij. A'dam.	113 1/2	112 1/8
„	Ned. Ind. Suiker Unie	196 1/2	197
„	Ned. Scheepvaart Unie	145	147 1/4
„	Handelsverg. A'dam	411 3/4	418 1/4
„	Deli Batavia Maatschappij	313	309 1/2
„	Deli Maatschappij	299	295
„	Senembah Mij.	331 1/4	329 1/2
„	Deli Spoor	155	156 1/4
„	Ned. Ind. Spoorweg Mij.	154 7/8	155
„	Philips Gloeil. (nieuwe)	334 1/4	346
Cert. aand.	Margarine Unie	251 1/4	259 1/2

Wisselkoersen	Verkoop
Londen	12.08 5/16
New York Cable	2.48
Berlijn	59.26
Parijs	9.76
Brussel (Belga)	34.70 1/2
Zurich	48.26
Weenen	35.10

Mutatiestaat van 6 tot 13 Augustus '30

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
W. M. Gutteling, Landbouwconsulent 1ste klasse in N.-I., Den Haag, v. Boetzelaerlaan 29.	Secretaris, Afd. Den Haag.
M. Bik, Den Haag, Beeklaan 415. N.V. „Brinkman's Pianohandel", Den Haag, Prins Hendrikplein 8. G. J. te Veldhuis, p.a. „Hollandsch Kunstweefhuis", Den Haag, Molenstraat 7.	Eigen aanmelding.

Afschrijvingen:

J. Kroeze, de Bilt, Waterweg 147, (Afd. Utrecht).

Mevrouw A. L. van Baar van Slangenburgh, Den Haag, Frederik Hendriklaan 195.

Adresveranderingen:

J. de Jong, Nijmegen, van: Sumatrastraat 11, naar: Driehuizerweg 68.

G. J. Oudemans, Oud-Resident, van: Waul-Fort bij Dinant, naar: „Huize de Werve", Chasseestraat te Ginneken. f 5.—. (contr. 1930 reeds voldaan).

J. J. B. Giebing, Oud-Majoor N.-I.-L., Heemstede, van: Zandvoortschelaan 38, naar: Crayenestersingel 10.

Dr. P. J. S. Cramer, van: Den Haag, van: Hoeylaan 26, naar: Wassenaar, Prins Frederikl. 29.

J. C. Smits, Oud-Majoor N.-I.-L., Den Haag, Suezkade, van: 13, naar: 43.

L. V. A. de Leau, 1ste Luitenant Inf. Ned. Leger, van: Bergen op Zoom, Ooster-Boulevard 50, naar: Den Haag, de Bruynestraat 52. f 5.—.

Ir. E. G. B. Louzada, van: Djokja, Kroonsprinsallée 7, naar: Den Haag, p.a. N.-I. Escompto Mij. Lange Vijverberg 13. f 5.—. (contributie 1930 reeds voldaan).

S. Nijdam, Controleur B.B. t.b. Regeeringscommissaris Bestuurshervorming, thans te Weltevreden, Mampangweg-binnen 7.

Mr. F. Filet, Voorzitter Landraad, van: Tegal, naar: Wonosobo.